

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SAHİP
OLUNAN BENLİK KURGUSUNUN
ALGILANAN SOSYAL DESTEK
ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah EMRE

Danışman

Doç. Dr. Fikret GÜLAÇTI

Erzincan 2020

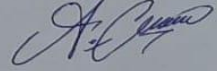
TEZ BİLDİRİMİ

TEZ BİLDİRİMİ

“Lise Öğrencilerinde Sahip Olunan Benlik Kurgusunun Algılanan Sosyal Destek Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 20/08/2020

Abdullah EMRE

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SAHİP OLUNAN BENLİK KURGUSUNUN
ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Abdullah EMRE

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim
Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2020**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fikret GÜLAÇTI

ÖZET

Benlik bireylerin “Ben nasıl bir insanım?” sorusuna verdiği gerçekçi cevaplardır, bu cevapların toplamı insanın sahip olduğu benlik algısını yansıtırken gerçekçi olan kısmı algıdan ziyade benliğin gerçek yapısını oluşturmaktadır. Ve insanların benlik oluşumlarında toplumun kültürel yapısı büyük öneme sahiptir. Araştırmamızın konusu olan benlik kurgusu toplumda yer alan bireyci ve toplulukçu yapılara göre farklılık göstermektedir. Bireyci yapıya sahip olan batı toplumlarında özerk benlik kurgusu görülürken, toplulukçu yapıya sahip olan toplumlarda ilişkisel benlik kurgusu görülmektedir. Batı literatüründe özerk benlik, olması gereken ideal benlik olarak yansıtılmaktadır ve insanların özerklik yönündeki eğilimleri artırılmaya çalışılmaktadır. Ancak Çiğdem KAĞITÇIBAŞI bu iki benlik kurgusunun iki zıt kutup olmadığını ve insanların bu iki boyut arasında da bir yere sahip olabileceğini belirterek “Özerk – İlişkisel” benlik kurgusunu ortaya atmıştır.

Araştırmanın konusu içinde yer alan bir diğer konu ise sosyal destek algısıdır. Sosyal bir varlık olan ve hayatın her alanında, her aşamasında diğer insanların

desteğine ihtiyaç duyan insanların sosyal destek konusundaki algısı psikolojik ve fiziksel sağlıkları için çok önemlidir.

Ülkemiz batı toplumlarına göre farklı bir kültürel yapıya sahiptir bu nedenle benlik kurgusu üzerine toplumun her kesiminde çalışmalar yapılmalıdır. Ancak şimdiye kadar ülkemizde benlik kurgusu ile ilgili yeterince çalışılma yapılmamıştır bu nedenle bu çalışmamızda benlik kurgusu ve sosyal destek algısı kavramları incelenmiş, ilgili alanyazın üzerine çalışılmıştır.

Araştırmada yukarıda belirtilen iki temel değişkenin çeşitli demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca temel değişkenlerden benlik kurgusunun sosyal destek algısı üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiş ve ilişkisel benlik kurgusunun sosyal destek algısı üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bireyci Kültür, Toplulukçu Kültür, zerk Benlik, İlişkisel Benlik, zerk-İlişkisel Benlik, Sosyal Destek Algısı

**INVESTIGATION OF THE POTENTIAL EFFECT OF THE SELF FICTURE
OWNED IN HIGH SCHOOL STUDENTS ON THE PERCEPED SOCIAL
SUPPORT**

Abdullah EMRE

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences Educational
Sciences Master's Thesis, July 2020**

Thesis Supervisor: Doç. Dr. Fikret GÜLAÇTI

ABSTRACT

"What kind of person am I?" While the sum of these answers reflects the self-perception of the human, the part that is realistic constitutes the real structure of the self rather than the perception. And the cultural structure of society is of great importance in the self-formation of people. The self-construct that is the subject of our research differs according to the individualist and collectivist structures in the society. While the autonomous self-construct is seen in the western societies with individualist structure, the relational self-construct is observed in the societies with the socialist structure. In the Western literature, the autonomous self is reflected as the ideal self to be, and the tendency of people towards autonomy is tried to be increased. However, Çiğdem KAĞITÇIBAŞI stated that these two self-constructs are not two opposite poles and that people can have a place between these two dimensions and put forward the "Autonomous-Relational" self-construct.

Another subject within the subject of the research is the perception of social support. The perception of people who are social assets and who need the support of other people in every aspect of life is very important for their psychological and physical health.

Our country has a different cultural structure compared to western societies, so studies on self-construct should be done in every segment of the society. However, there has not been enough study on self-regulation in our country, so the concepts of self-regulation and social support perception have been examined in this study and the related literature has been studied.

In the research, the relationship between the two basic variables mentioned above and various demographic variables was examined. In addition, the predictive effect of self-construct on social support perception was examined and it was determined that relational self-construct had a predictive effect on social support perception.

Keywords: Individualist Culture, Communityist Culture, Autonomous Self, Relational Self, Autonomous-Relational Self, Perception of Social Support

ÖN SÖZ

Tez yazım süresince; her türlü yardımı, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen başta değerli hocam Doç. Dr. Fikret GÜLAÇTI ve diğer hocalarıma aynı zamanda her zaman manevi desteğiyle yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	VI
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	IIIX
TABLO LİSTESİ	X

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1 1. Problem	1
1 2. Araştırmanın Amacı.....	5
1 3. Araştırmanın Önemi	5
1 4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1 5. Sayıtlar.....	6
1 6. Tanımlar.....	6

2. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI	7
2. 1. Benlik	7
2. 2. Kültür.....	7
2. 2. 1. Benlik ve Kültür	8
2. 2. 2. Bireyci ve Toplulukçu Kültürler.....	8
2. 3. Benlik Kurgusu	9
2. 3. 1. Gelişim Ortamı Olarak Aile.....	11
2. 4. Sosyal Destek.....	12
2. 4. 1. Sosyal Destek Türleri	13
2. 4. 1. 1. Duygusal ve Sosyal Destek	13

2. 4. 1. 2. Araçsal Destekler.....	14
2. 4. 1. 3. Bilgi Desteği	14
2. 4. 1.4. Değerlendirme Desteği.....	14
2. 4. 2. Sosyal Destek Modelleri.....	14
2. 4. 2. 1. Temel Etki Modeli.....	15
2. 4. 2. 2. Tampon Modeli.....	15
2. 5. İlgili Araştırmalar	15
2. 5. 1. Benlik Kurgusu ile İlgili Araştırmalar.....	15
2. 5. 2. Sosyal Destek Algısı ile İlgili Araştırmalar.....	21

3. BÖLÜM

YÖNTEM	28
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	28
3. 2. Evren ve Örneklem.....	28
3. 3. Veri Toplama Araçları.....	30
3. 3. 1. Ailede Özerk-ilişkisel Benlik Ölçeği.....	31
3. 3. 2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R).....	31
3. 3. 3. Kişisel Bilgi Formu.....	33
3. 4. Verilerin Toplanması.....	34
3. 5. Verilerin Analizi	34

4. BÖLÜM

BULGULAR.....	35
----------------------	-----------

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM	51
--------------------------------	-----------

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKLAR.....	61
EKLER.....	70

KISALTMALAR

ÖİBÖ	: Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği
ASDÖ-R	: Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
AİD	: Aile Desteği
ARD	: Arkadaş Desteği
ÖĞD	: Öğretmen Desteği
ÖBK	: Özerk Benlik Kurgusu
İBK	: İlişkisel Benlik Kurgusu
ÖİBK	: Özerk İlişkisel Benlik Kurgusu

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 2.1.	Etkinlik ve Kişilerarası Mesafe boyutlarıyla benlik türleri	11
Tablo 3.1.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	28
Tablo 3.2.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı	29
Tablo 3.3.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	29
Tablo 3.4.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	30
Tablo 3.5.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	30
Tablo 4.1.	Benlik Kurgusu Türlerinin Cinsiyetleri Açısından Farklılıklarına İlişkin t Testi Sonuçları	36
Tablo 4.2.	Lise Öğrencilerinin Sahip Olduğu Benlik Kurgusu Türlerinin Okul Türlerine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	37
Tablo 4.3.	Lise Öğrencilerinin Sahip Olduğu Benlik Kurgusu Türlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	39
Tablo 4.4.	Sosyal Destek Türlerinin Cinsiyetleri Açısından Farklılıklarına İlişkin T Testi Sonuçları	40
Tablo 4.5.	Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Türlerinin Okul Türlerine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	42
Tablo 4.6.	Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Türlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	43

Tablo 4.7.	Sosyal Destek Türlerinin Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	45
Tablo 4.8.	Sosyal Destek Türlerinin Baba Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	46
Tablo 4.9.	Benlik Kurgusu Düzeyleri İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki Korelasyon Değerleri	47
Tablo 4.10.	Toplam Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi	48
Tablo 4.11.	Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi	49
Tablo 4.12.	Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi	50
Tablo 4.13.	Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi	51

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmadaki problem, amaç, önem ve tanımlarla ilgili bilgilere yer verilmiştir

1.1. Problem

İçinde bulunulan toplumun sahip olduğu kültürel yapının, toplumda bulunan bireylerin benlikleri üzerindeki etkisi inkar edilemez bir gerçektir. Yani farklı kültürel yapılar insanlarda farklı benlik yapılarının oluşmasında etkilidir (Kağıtçıbaşı, 2014: 326, Ercan, 2008). Bu nedenle dünyanın her yerinde kültürel yapıyı ve benlik yapılarını kapsayan çalışmalar gerçekleştirmek ve insanların ruhsal ve psikolojik durumlarını içerisinde bulundukları kültürel yapı doğrultusunda değerlendirmek gerekmektedir. Özellikle son zamanlarda teknolojinin hızla gelişiyor olması kültürler arasındaki etkileşimi daha da hızlandırmıştır ve bu durum kültürle benlik arasındaki etkileşimi konu edinen çalışmaların önemini artırmaktadır.

Dünyada bulunan toplumlar arasında kültürel farklılıklar görülmektedir ve kültürel farklılıklar göz önüne alındığında en önemli kültürel farklılık kültürlerin bireyci ve toplulukçu yapıya sahip olmalarıdır (Triandis, 2001). Batı toplumları daha çok bireyci kültürel yapıya sahipken doğu toplumlarının kültürel yapısı toplulukçudur ve bireyci kültürel yapıya sahip batı toplumlarında özerk benlik yapısı görülürken toplulukçu kültürel yapıya sahip toplumlarda ilişkisellik ağır basmaktadır (Markus ve Kitayama, 1991). Batı toplumları bireyci bakış açısına sahip olduklarından özerkliği psikolojik sağlığın ölçütü olarak görmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996). Amerikan psikoloji akımına yönelik eleştirilerin çıkış noktası da budur: Psikolojinin bencilliği besleyen yönleri (Kağıtçıbaşı, 2017: 117). Oysa psikolojik sağlık değerlendirilirken kültürel yapı göz ardı edilmemelidir. Ülkemiz kendi içinde farklı kültürel yapılar barındırmaktadır ve bu durum kültürle ilgili olan benlik kurgusu kavramını konu edinen çalışmamızı önemli bir konuma taşımaktadır.

Bireycilik ve toplulukçuluk açısından Türk toplumunu değerlendirecek olursak yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular ve genel tanımlara göre Türk toplumunun toplumsallık eğilimi bireysellik eğiliminden daha yüksektir (Kaptan, 2018). Yani Türk toplumu batı toplumlarına göre toplumun çıkarlarını daha çok gözetir ve toplumun amaçlarını bireysel amaçlarının üzerinde tutar.

Benlik kurgusu kavramı ile ilgili gerçekleştirilen ilk çalışmalarda iki benlik kurgusu üzerinde durulmuştur. Bunlardan birincisi bağımsız benlik kurgusu, ikincisi karşılıklı bağımlı benlik kurgusudur (Markus ve Kitayama, 1991). Batı toplumları özerkliği psikolojik sağlığın göstergesi olarak değerlendirdiğinden bu iki benlik yapısı iki zıt kutup gibi değerlendirilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu bakış açısının aksine Kağıtçıbaşı (1996) iki benlik kurgusunun özelliklerini de içinde barındıran bir benlik kurgusundan bahsetmiştir. Kağıtçıbaşı özerklik, ilişkisellik ve özerk-ilişkisellik olmak üzere üç yapıdan bahsetmiştir. Kağıtçıbaşı'nın bahsettiği özerk-ilişkisellik benlik hem özerk yapıda bulunan hem de ilişkisellik yapıda bulunan özellikleri göstermektedir ancak özerklik kavramı toplumdan uzaklaşmaktan ziyade kendi başına karar vermeyi ifade eder. Bu benlik yapısına sahip bireyler aileleriyle maddi bağlarını azaltmalarına rağmen manevi bağlarını devam ettirmektedir. Ailenin görüşleri önemli olmakla beraber nihai karar kişinin kendisine bağlıdır (Kağıtçıbaşı, 2013: 363-364). Yani benliğini kaybetmeden biz olmak şeklinde ifade edilebilir.

Kağıtçıbaşı (1996) batının benlik kurgusuna bakış açısının aksi bir bakış açısıyla doğu toplumları için de geçerliliği olan bir Aile Gelişim Modeli önermiştir. Aile Gelişim Modelinde üç farklı aile etkileşim yapısından bahsetmektedir. Geleneksel aile bu üç aile etkileşim yapısının birincisidir. Bu yapıya sahip ailelerde karşılıklı bağımlılık görülür. İkincisi bireyci modeldir. Bu aile yapısı nesiller arası bağımsızlıkla ilişkilidir. Üçüncüsü ise karşılıklı bağıntılılık içeren modeldir. Bu model diğer iki modelin sentezidir.

Yukarıda belirtilen aile etkileşim modelinde yer alan aile yapılarında gelişen benlik yapıları ise şu şekildedir: Bağımlılık aile modelinde ilişkisellik benlik gelişir, bağımsız aile modelinde özerk benlik gelişir, bu iki modelin sentezi olarak ortaya

çıkan duygusal bağıntılık modelinde ise diğer iki benlik yapısının sentezi olan özerk-ilişkisel benlik yapısı görülür (Kağıtçıbaşı, 1996).

Araştırmamızda yer alan diğer bir konu ise algılanan sosyal destektir. İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren diğer insanların desteğine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç insanların sosyal ilişkiler kurmasını zorunlu hale getirmiştir (Kozaklı, 2006). İnsanlar başkalarının desteğine ihtiyaç duyarlar ve insanların ihtiyaç durumunda çevrelerinde bulunan herhangi birinden destek alabileceğine yönelik algıya sahip olması psikolojik sağlığını destekler niteliktedir. Çalışmada katılımcıların ihtiyaç duyduğunda yeterince sosyal destek algılayıp algılamadığını ve algılanan sosyal desteğin çevrede bulunan hangi kesimden geleceğine yönelik algıya sahip oldukları incelenmeye çalışılmıştır.

House (1981) tarafından sınıflandırılan sosyal destek algısının dört türü şu şekildedir: Duygusal ve sosyal destek, araçsal destek, bilgi desteği ve değerlendirme desteği. İnsanlar hayatlarının bazı aşamalarında yukarıda belirttiğimiz destek türlerinden birine ihtiyaç duymaktadır ve bu alanlarda destek alabileceğine yönelik algısı psikolojik sağlığı için adeta tampon görevi görmektedir.

Çalışma grubumuzun ergenlik döneminde bulunan katılımcılardan oluşmasının temel amacı ergenlik döneminin sosyalleşme yönündeki gelişimin yoğun bir şekilde yaşandığı bir dönem olmasıdır. Ergenlik dönemi sosyalleşmeyle beraber diğer alanlarda da hızlı değişimlerin yaşandığı bir süreçtir ve bu süreçte ergenler özellikle ailelerinin ve arkadaşlarının desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu dönemin başarılı bir şekilde atlatılmasında ergenlerin ihtiyaç duyduğunda kendisine yardımcı olacak bir sosyal desteğin varlığına yönelik algısı önemli rol oynar.

Ergenler aileleriyle problem yaşıyor olsalar da anne babalarının rehberliğine her zaman ihtiyaç duymaktadır ve ihtiyaç duyduklarında ailelerinin onlara moral vermesini ve destek olmasını isterler. İdeal olan ergenlerin ailesi ile orta düzeyde duygusal bağlılık geliştirmesidir (Ateş, 2011).

Ayrıca ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkilerinin stratejik bir önemi vardır. Ergenlerin bu zorlu gelişim döneminde karşılaştıkları zorluklarla mücadele ederken arkadaşlarından da destek alabileceklerine yönelik algıya sahip olmaları gelişim dönemlerini başarıyla atlatalmaları için önemli bir rol oynayabilir.

Akın ve Ceylan (2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada araştırmacılar araştırmalarını lise öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirmiş ve aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyleri yüksek olanların düşük olanlara göre kendini kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç doğrultusunda ergenler için çoğu zaman rol model görevi gören öğretmenlerin desteğine yönelik olumlu algıları gelişim süreçlerinin olumlu sonuçlanmasını sağlamaktadır denilebilir.

Araştırmada kullanılan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek ergenlerin algıladıkları toplam sosyal desteği ölçmeyi sağlamakta ayrıca aileden algılanan sosyal destek, arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek olmak üzere üç boyutta ayrı ayrı ölçüm yapılmasına olanak tanımaktadır. Bu sayede ergenlerin çevresinde bulunan ve hayatları üzerinde güçlü etkiye sahip üç beşeri unsurun sosyal destek konusunda bilgi toplanması mümkündür.

Ayrıca araştırmanın birincil kavramı olan benlik kurgusu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki araştırmanın temel problemidir. Bu araştırma sayesinde algılanan sosyal destek gibi sosyal etkileşimle doğrudan ilişkili olan benlik kurgusu türleri ile aile, arkadaşlar ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmiş olmayı hedefliyoruz. Ve araştırmadan elde edilen veriler ışığında kültürümüzde bu iki kavramın yansımalarını daha iyi anlayarak ergenlerin psikolojik sağlığını ve gelişimlerini daha iyi değerlendirme imkanı bulunacağız.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Malatya ilinin Akçadağ ilçesinde okuyan ve farklı lise türlerinde yer alan öğrencilerin benlik kurgularını ve benlik kurguları ile aile, arkadaşlar ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin yönünü ve düzeyini belirlemektir. Ayrıca benlik kurgusu ve sosyal destek algısının cinsiyet, okul türü, anne baba çalışma durumu ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yukarıdaki temel amaca dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu; cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu; algılanan sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
4. Lise öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri; cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemiz batı toplumlarına göre farklı bir kültürel yapıya sahiptir bu nedenle benlik kurgusu üzerine toplumun her kesiminde çalışmalar yapılmalıdır. Ancak şimdiye kadar ülkemizde benlik kurgusu ile ilgili yeterince çalışılma yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmamızda benlik kurgusu ve sosyal destek algısı kavramları arasındaki ilişki incelenecektir. Bu çalışmanın sonucunda ergenlerde hakim olan benlik kurgusu ve bu benlik kurgusu türüne göre öğrencilerin çevrelerinde bulunan hangi kesimden hangi düzeyde sosyal destek algıladıkları anlaşılması hedeflenmektedir. Ayrıca araştırmanın iki temel değişkeni olan benlik kurgusu ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin cinsiyet, okul türü, anne baba çalışma durumu ve sınıf düzeyi gibi çok farklı değişkenlerle arasındaki ilişki incelenmiş

olacaktır. Sonuçlar hem bilim dünyasında hem de milli eğitim bakanlığının çalışmalarında kullanılacak nitelikte sonuçlar sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışmada elde edilen veriler Malatya ili Akçadağ ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi liseler ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma sonuçları, Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin çalışmada kullanılan ölçme araçlarını içtenlik ve samimiyetle cevapladıklarını ifade etmişlerdir.

1.6. Tanımlar

Benlik Kurgusu: Bireyin kendisini ve diğerlerini nasıl gördüğüdür (Cross ve ark., 2011).

Sosyal Destek Algısı: Bireylerin çevresinde güven duyduğu ve ihtiyacı olduğunda hazırda bulunan, kendisini seven, değer veren ve önemseyen insanların var olduğuna dair algısı (Sarason ve ark., 1983).

2. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Benlik

Benlik kavramı William James'in ilk açıklamalarıyla birlikte 20. Yüzyılın ortalarından beri en çok tartışılan konularından biri halini almıştır (Özen ve Gülaçtı, 2010). James (1963) benliği kişinin kendisinin ne olduğu konusunda söyleyebileceği her şey olarak tanımlar. James'e göre benlik iki boyutta incelenmelidir. Bu boyutlardan birincisi "Bilen Benlik" ikincisi ise "Bilinen Benlik" tir. James'e göre "Bilen Benlik" özne konumundadır "Bilinen Benlik" ise nesne konumundadır. Bu iki boyut benliğin iki farklı yönünü oluşturur ancak iki ayrı şey değildir (James, 1963).

Benlik kavramını basit bir şekilde ifade etmemiz gerekirse "Ben nasıl bir insanım?" sorusuna verilen yanıt diyebiliriz. Benliğimiz hakkında bir fikir söylememiz için bu soruyu kendimize sormamız şart değildir. İnsanlar bu soruya muhatap olmasa da kendisi hakkında oldukça sık görüş bildirirler (Yıldırım, 2014).

2.2. Kültür

Kültür kavramının üzerinde anlaşılmış bir tanımı yoktur, çok anlamlı bir sözcüktür (Çataloğlu, 2018). Kültürün bazı tanımlarına bakacak olursak:

Bilgin, (2007 s. 215) kültür kavramını "Sosyal psikolojide en yaygın anlamıyla belirli bir grubun değerlerini, inançlarını, eşyalarını davranış ve iletişim biçimlerini de kapsayan özel yaşam stili olarak tanımlanabilir" şeklinde açıklar.

Güvenç (1999) kültürü "Bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır, belli bir toplumun kendisidir, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir, bir insan ve toplum kuramıdır." şeklinde tanımlamaktadır.

Kağıtçıbaşı (2000 s. 37) ise literatürde yazan tanımları göz önünde bulundurarak şu çıkarsamalarda bulunmuştur: “geleneksel fikirler ve bunlara bağlı olan değerler”, “öğrenilmiş davranışların bir bütün olarak nesilden nesile aktarılması”, “paylaşılan semboller ve anlamlar”, “bir grubun davranışlarında önceden tahmin edilebilir ve belirli farklılıklara yol açan deneyimler”, “davranışları bir sisteme oturtan fikir, uygulama, norm ve anlamlar bütünü”, kendini oluşturan parçalar üzerinde kapsamlı bir etkiye sahip olan bir üst düzen”, birbirleriyle ilişki içinde ve birbirlerine karmaşık bir biçimde bağlı olan parçalardan oluşmuş sistem” ve “bilişsel programlama veya yazılım”.

2.2.1. Benlik ve Kültür

Benlik yapısının kendimize ve diğerlerine yönelik tutum ve davranışlarımızı etkilediği söylenebilir. “Bu yüzden kültürlerarası duygu, düşünce ve davranış farklılıklarının temelinde o kültürde yaygın olan benlik yapıları arasındaki farkların yattığını söylemek yanlış olmayacaktır” (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014 s. 326).

Kişilik araştırılırken kültür ile ilişkili birçok konuda çalışmalar yapılmıştır (Kaptan, 2018). Kağıtçıbaşı (2007 s. 92) birçok sosyolojik çalışmanın benlik kavramı ve benlik kavramının farklı kültürlerdeki gelişimine odaklandığını belirtmektedir.

Kağıtçıbaşı (2014 s. 326), farklı kültürlerin farklı benlik yapılarının oluşumunda etkili olduğunu belirtmiştir. Ercan (2008) ise kültürün benliğimizin temel parçası olduğunu belirtmiştir. Yapılan çalışmalar ve tanımlar doğrultusunda kültürel yapı ve benlik arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.2. Bireyci ve Toplulukçu Kültürler

Triandis’e (2001) göre kültürler arasındaki farklar göz önüne alındığında en önemli kültürel farklılık, kültürlerin bireyci ve toplulukçu yapıya sahip olmalarında ortaya çıkan farklılıktır.

Kağıtçıbaşı (1994) kültürlerarası psikoloji açısından 80’li yılları değerlendirirken bu on yıllık süreyi bireycilik-toplulukçuluk on yılı olarak

nitelendirerek bu sürede bilim dünyasında bireycilik ve toplulukçulukla ilgili yoğun bir şekilde çalışmalar yapıldığını vurgulamıştır.

Triandis bireysellik ve toplumsallığı tanımlarken dört nitelikten bahsetmektedir. Bu niteliklerden birincisi günlük hayattaki etkileşimlerde benliğin bağımlılık durumu, ikincisi kişisel hedefler ve grup hedefleri kıyaslandığında hangisine öncelik verildiği, üçüncüsü bireysel ve toplumsal ilişkilerin vurgulanma durumu, dördüncüsü ise tutum ve normların sosyal belirleyici olarak önemidir (Triandis 1994). Toplulukçu kültürler incelendiğinde bireylerin birbirine bağlı olduğu ve grup amaçlarının bireysel amaçlardan daha önemli görüldüğü gözlemlenmektedir. Bireyci kültürlerde ise gruplardan bağımsız davranışlar önemsenir ve bu doğrultuda davranışlar sergilenir (Triandis, 2001 s. 909).

Bireyci kültürlerde bireyler gruplardan duygusal anlamda kopukturlar. Bu kültürel yapının içinde diğer insanlarla çatışma yaşamak olağandır. Toplulukçu kültürlerde ise kişinin benliği iç grup terimleriyle tanımlanır. Grubun amaçları bireysel amaçlara göre daha çok öneme sahiptir (Kağıtçıbaşı 2014 s. 326-327).

Bireycilik ve toplulukçuluk kavramları açısından Türk toplumunu değerlendirecek olursak, yapılan çalışmaların temel bulguları ve genel tanımlar düşünüldüğünde Türk toplumunun toplumsallık eğiliminin bireysellik eğiliminden daha yüksek olduğu söylenebilir (Kaptan, 2018).

2.3. Benlik Kurgusu

Benlik kurgusu kavramı ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda iki benlik kurgusu tanımlanmış ve çalışmalar bu benlik kurguları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu benlik kurgularından birincisi bağımsız benlik kurgusu diğeri ise karşılıklı bağımlı benlik kurgusudur (Markus ve Kitayama, 1991). Bireyin çevresinden bağımsız bir

yaşam sürmesi ve benlik olarak bağımsız bir yapıya sahip olması benlik yapılarından bağımsız benlik yapısına sahip olduğunu gösterirken grup üyelerine bağımlı olması ve grup üyeleriyle beraber hareket etmeyi tercih etmesi karşılıklı bağımlı benliğe sahip olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Yine Markus ve Kitayama (1991) bireylerin her iki benlik yapısını birden gösterebileceğini ama kültürel yapının bu benlik kurgularından birini baskın hale getirdiğini ifade etmiştir. Bireyci kültürel yapıya sahip Batı toplumlarında özerk benlik kurgusu gözlenirken toplulukçu kültürel yapıya sahip Doğu toplumlarında ilişkisellik boyutu ağır basmaktadır. Japonya ise özerklik ve ilişkisellikle bağdaştırılan model ülkedir.

Markus ve Kitayama' ya (1991) göre bağımsız benlik özelliği gösteren bireyler diğer insanlardan farklı olduklarını düşünürler ve kendilerini diğer insanlardan farklı hissederler. Bireyselliğin ön planda olduğu bir kültürel yapıda özel yetenek, zeka, bireysel gaye gibi kişilik özelliklerini barındırmayan insanların uyum içerisinde yaşaması oldukça güçtür (Kağıtçıbaşı, 2013 s. 361).

İlişkisel benlik yapısına sahip bireyler için ise başkalarının görüş ve önerileri önemlidir. İlişkisel benlik kurgusunda temel olan bağımlılıktır. Bu benlik kurgusuna sahip bireylerin davranışları, duyguları ve düşünceleri üzerinde toplumun ve çevresinde yer alan insanların güçlü etkisi vardır (Markus ve Kitayama, 1991).

Batı toplumları bireyci bakış açısına sahip olduklarından özerklik boyutu psikolojik sağlığın ve sağlamlığın aynı zamanda başarının önemli bir belirleyicisi olarak görülür (Kağıtçıbaşı, 1996). Ve bu bakış açısının sonucu olarak ilişkisel yapı özerk yapıyla zıt iki kutup gibi algılanmaktadır. Bu görüşün aksine Kağıtçıbaşı (1996) hem ilişkiselliği hem de özerkliği içinde barındıran bir benlik kurgusu ortaya koymuştur. Kağıtçıbaşı'nın bahsettiği benlik yapısına sahip insanların aileleriyle aralarında bulunan maddi bağlar azalırken manevi bağlar devam etmektedir ve toplumsal yapıya sahip kültürler içerisinde kentsel yaşamın hakim olduğu bölgelerde karşımıza daha çok çıkmaktadır. Ortaya çıkan “özerk ilişkisel benlik” te hem özerk hem de ilişkisel yapının özellikleri görülmektedir ancak bu yapıdaki özerklik

toplumdan uzaklaşmayı değil kendi başına karar vermeyi ifade eder (Kağıtçıbaşı, 2013 s. 363-364).

Kağıtçıbaşı (1996) benlik kurgusuna etki eden iki boyuttan bahsetmektedir. Bu iki boyuttan birincisi “kişiler arası mesafe” boyutu diğeri ise “Etkinlik” boyutudur. Kağıtçıbaşına göre kişinin bu boyutlardan herhangi birindeki konumunun diğer boyuttaki konumunu etkilemesi zorunlu değildir. Örneğin bir kişi hem özerk hem de başkalarıyla çok ilişkili olabilir.

Tablo 2.1: Etkinlik ve Kişiler Arası Mesafe boyutlarıyla benlik türleri

KİŞİLERARASI MESAFE		ETKİNLİK	
		ÖZERKLİK	DIŞA BAĞLILIK
	İLİŞKİLİLİK	Özerk ilişkisel benlik Duygusal bağıntılı aile modeli Yetkin çocuk yetiştirme (Kontrol ve Özerklik yönelimi)	İlişkisel Benlik Bağımlı aile modeli Yetkeci çocuk yetiştirme (İtaat yönelimi)
	AYRIŞMIŞLIK	Ayrıışmış Benlik Bağımsız aile modeli Serbest çocuk yetiştirme (Bağımsızlık yönelimi)	Marjinal Benlik Otokratik aile Yetkeci/İlgisiz çocuk yetiştirme (Sevgisiz itaat yönelimi)

Dördüncü tip (marjinal) benlik, görgül araştırma gerektirmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Yine Kağıtçıbaşı’na (1996) göre bireyci bakış açısından değil de kişilerarası bakış açısıyla bakarsak grup ve bireyi karşıtmış gibi yorumlayan fikri sorgulayabiliriz. Bu bakış açısına göre özerk olmak başkalarından ayrıışık olmayı gerektirmez. Kağıtçıbaşı benlik kurgusuna bu bakış açısıyla yaklaşarak yeni bir sentez ortaya çıkarmış ve alan yazına “Özerk- İlişkisel Benlik” kurgusunu kazandırmıştır.

2.3.1. Gelişim Ortamı Olarak Aile

Kağıtçıbaşı (1996) üç farklı tip benliğin gelişimini açıklayan bir Aile Gelişim Modeli önermiştir. Bu modelde üç aile etkileşim yapısı mevcuttur Bu üç yapıdan

birincisi Geleneksel Ailedir. Bu yapıda karşılıklı bağımlılık görülür. İkincisi Bireyci Modeldir. Bu yapı nesiller arası bağımsızlık temeline oturur. Üçüncüsü ise Karşılıklı bağıntılık içeren modeldir. Bu model diğer iki modelin sentezinden oluşur.

Karşılıklı bağımlılığın görüldüğü aile modelinde çocuğun bağımsızlığı aile için bir tehdit olarak görülür çünkü bağımsız çocuk kendi yararını aile yararının önüne koyabilir. Bağımsız aile modeli ise bunun tersi bir duruma sahiptir. Nesiller arası bağımsızlık ve çocuğun özerkliği önemlidir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Modernleşme kuramı yukarıda bahsettiğimiz “Karşılıklı Bağımlılık Aile Modeli” nden “Bağımsız Aile Modeli” ne geçiş yapıldığını varsayar. Ancak bu iki modelin sentezlenmesi ile oluşan “Duygusal Bağıntılılık Modeli” Kağıtçıbaşı (1996) tarafından ileri sürülmüştür. Bu modelde zamanla aileyle olan maddi bağlar azalsa da duygusal bağlar devam etmektedir .

Bağımlılık aile modelinde gelişen benlik yapısı ilişkisel benliktir, bağımsızlık aile modelinde görülen benlik yapısı özerk benlik, duygusal bağıntılılık modelinde gelişen benlik yapısı ise özerk-ilişkisel benlik yapısıdır (Kağıtçıbaşı, 1996).

2.4. Sosyal Destek

İnsanlar dünyaya geldiklerinde diğer insanların yardımlarına ihtiyaç duyarlar. Ve bu ihtiyacın doğurduğu sonuçlar zorunluluk halini alır. Birey toplumla sosyal ilişkiler kurarak sosyal dünyasını oluşturur (Kozaklı, 2006). Bu bakış açısıyla yaklaşıldığında Geçtan’ın (2000) belirttiği gibi sosyal destek bireyin varlığını devam ettirmesi için vazgeçilmez bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Yıldırım’a (1998) göre sosyal destek “Bireyin çevresinden aldığı sosyal ve psikolojik destektir.” Yıldırım’ın bu tanımı yapılan diğer tanımları kapsayan genel bir tanım olarak değerlendirilebilir. Literatürde yer alan diğer tanımlara da bakacak olursak karşımıza aşağıda yer alan tanımlar gibi birçok benzer tanım çıkacaktır:

Sarasan ve ark. (1983) sosyal desteği bireylerin çevresinde güven duyduğu ve ihtiyaı olduğunda hazırda bulunan, kendisini seven, değer veren ve önemseyen insanların var olması şeklinde tanımlamışlardır.

Lepore vd. (1991) ise sosyal desteği insanların sevildiklerine ve korunduklarına inandıkları bir sosyal sisteme bağlanmaları veya bir sosyal grubu önemli bularak bu gruba bağlanmaları olarak açıklar.

Başka bir tanıma göre sosyal destek, strese sebep olan bir durumda olumsuz sonuçları azaltabilecek etkiye sahip hizmetlerin ve aynı zamanda uyumsal yeterliği geliştirecek hizmetlerin bireyler ve kurumlar tarafından sağlanmasıdır (Kaner ve Bayraklı, 2009).

Yukarıda belirttiğimiz gibi bireyin varlığını devam ettirebilmesi için sosyal destek büyük öneme sahiptir (Geçtan, 2000). Çattık (2015) gerçekleştirdiği bir çalışmada sosyal destek algısının yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal desteğin bazı hastalıkların, hastalarda ve hasta yakınlarında oluşturduğu olumsuz etkilere karşı olumlu etkiler ortaya çıkardığı bilimsel çalışmalar sonucunda ispatlanmıştır (nler, 2009; Aytekin, 2005; Kırbaş, 2013). Bahsettiğimiz çalışmaların sonuçlarına göre sosyal destek, yaşam kalitesine katkı sağladığı için Geçtan'ın bahsetmişi olduğu önemli etkiyi yani varlığı devam ettirmek için sosyal desteğe ihtiyaç duyulmasını destekler niteliktedir.

2.4.1. Sosyal Destek Türleri

House (1981) sosyal destek türlerinden bahsederken dörtlü bir sınıflandırma yapmıştır. Bunlardan birincisi duygusal ve sosyal destek, ikincisi araçsal destek, ncs bilgi desteği, dördüncüsü ise değerlendirme desteğidir. Bu sınıflandırmada yer alan dört sosyal destek türünün özellikleri şu şekildedir (attık, 2015):

2.4.1.1. Duygusal ve Sosyal Destek

Bireylerde bulunan sevgi, ait olma, korunma ve değer verilme gibi duygusal gereksinimleri karşılamaya yönelik sosyal destek türüdür. Duygusal sosyal desteğe

sahip olduğu algısını barındıran bireyler çevresindeki insanların kendisine değeri verdiğini ve toplum tarafından kabul edildiğini düşünür. Bu düşünce insanların ilişkiler kurma gereksinimlerini arttırırken stres düzeylerini azaltır (Kaner, 2004).

2.4.1.2. Araçsal Destekler

Bireylere maddi anlamda sağlanan destekleri kapsamaktadır. Parasal yardım, eğitim yardımı, tıbbi ve günlük bakım ihtiyaçları gibi konularda sağlanan desteği kapsamaktadır (Kaner, 2004). Bu desteğe sahip bireylerin mutluluk için gerekli araçlara sahip olduğunu söyleyebiliriz.

2.4.1.3. Bilgi Desteği

Bireyin karşılaşılabileceği olası problemler karşısında çözüme ulaşması için eğitim yoluyla verilen öneri ve bilgileri içeren destek türüdür. Bireyle aynı özelliklere sahip destek gruplarından yararlanılabilmektedir (Heaney ve Israel 2008 aktaran Çattık, 2015).

2.4.1.4. Değerlendirme Desteği

Yapıcı geri bildirim ve onaylama destekleri örnek olarak verilebilir. Bireyin kendisini değerlendirmesi için sunulan bilgileri barındıran destek türüdür (Heaney ve Israel 2008 aktaran Çattık, 2015).

2.4.2. Sosyal Destek Modelleri

Cohen ve Willis'e (1985) göre sosyal destek insanların fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Sosyal destek ve sağlık arasındaki ilişki iki modelle açıklanmaktadır. Bu modellerden birincisi "Temel Etki Modeli" ikincisi ise "Tampon Modelidir". Bu modellerin özelliği ve içeriği şu şekildedir:

2.4.2.1. Temel Etki Modeli

“Bu modele göre sosyal desteğin olmaması bireyde direkt sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Sosyal destek her koşulda bireyin fiziksel sağlığında ve kendini iyi hissetmesinde olumlu etkiye sahiptir.” (Öksüz ve ark. 2011). Temel Etki Modeline göre sosyal destek sağlık üzerinde temel bir etkiye sahiptir.

2.4.2.2. Tampon Modeli

Bu modelin adı içeriği hakkında bilgi vermektedir. Bu modele göre sosyal destek özellikle stres gibi olumsuz durumlara karşı tampon görevi görmektedir. Strese sebep olan bir durum yoksa sosyal desteğin olmamasının sağlık üzerinde olumsuz bir etkisi yoktur (Saygın, 2008).

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Benlik Kurgusu ile İlgili Araştırmalar

Benlik kurgusu, kültür ve benlik arasındaki ilişkiyi içeren bir kavram olduğundan bilim dünyasının dikkatini çekmeyi başarmış ve çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkinin incelendiği birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Kağıtçıbaşı (1984) 1980’li yılları bireycilik-toplulukçuluk on yılı olarak nitelendirmekte ve bu süreçte çalışmaların bireycilik-toplulukçuluk üzerine yoğunlaştığını belirtmektedir. Son yıllarda da yurt içi ve yurt dışında benlik kurgusunun çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkinin incelendiği birçok çalışma gerçekleştirilmiştir.

Gezici ve Güvenç (2003) tarafından “ Çalışan Kadınların ve Ev Kadınlarının Benlik Algısı Ve Benlik Kurgusu Açısından Karşılaştırılması” başlığı altında yürütülen bir çalışmada araştırmacılar, 60 ev kadını, 69 vasıfsız iş ve 88 uzman iş statülerinde çalışan toplam 217 kadın katılımcıyla çalışmışlardır. Araştırmaya katılan kadınlar 20-50 yaş aralığındadır. Sonuçlara göre, kadınların çalışma durumunun ve yaş grubunun benlik kurgusunda ortaya çıkan farklılıklarda rol oynadığı söylenebilir. Araştırmacıların elde ettiği verilere göre uzman işte çalışan katılımcıların benlik

gelişiminde özerkleşme ve bireyleşme eğilimi, vasıfsız işte çalışan kadınlar ve ev kadınlarının özerkleşme ve bireyleşme eğiliminden daha yüksek çıkmıştır. Yaş değişkenine göre yapılan analizlerin sonucunda ise genç yetişkin kadınların benlik gelişiminde bireyleşme ve özerkleşme eğilimi yetişkin kadınlarınkinden daha yüksek çıkmıştır.

Yurt içinde gerçekleştirilen bir çalışmada Karakatipoğlu ve Aygün (2004) üniversite öğrencileri üzerinde çalışmış ve çalışmanın sonucunda beklentilerinin aksine kadın katılımcıların kendilerini erkek katılımcılara göre daha çok kişisel terimlerle tanımladıkları ve geleneksel terimleri daha az kullandıkları görmüştür.

Farklı kültürlerden ergenlerin benlik kurgularının farklı değişkenlere göre incelendiği bir araştırmada bireyleşme yönelimi açısından Amerikalı ergenler ve Türk ergenler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamışken Amerikalı ergenlerin ilişkisellik yönelimi Türk ergenlerden daha yüksek çıkmıştır. Çalışmada benliklerini ilişkisellik yönünde tanımlarken erkeklerde farklılık görülmezken Amerikalı kızların Türk kızlara göre kendilerini daha ilişkişel tanımladıkları görülmüştür (İmamoğlu ve Karakitapoğlu, 2004).

Yine Özdemir (2009) tarafından yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin benlik kurguları gelişimi arasındaki ilişki çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada cinsiyete ve sosyoekonomik düzeye göre benlik kurgusu modellerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde gerçekleştirilen bir çalışmada Kuyumcu (2011); duygusal farkındalık, duyguları ifade etme becerileri, öznel iyi oluş ve benlik kurgusu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada bağımsız benlik kurgusu ile pozitif duygu durumu arasında pozitif yönlü, bağımsız benlik kurgusu ile negatif duygu durumu arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Özdemir ve Çok (2011) “Ailede Özerk-İlişkişel Benlik Ölçeğinin” lise öğrencilerine uyarlamasını gerçekleştirmiştir. Çalışmada özerk benlik puanlarının

cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik puanlarının kızlar lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi konulu bir çalışmada Ankara il merkezinde yaşayan 14-18 yaş aralığında 580 lise öğrencisiyle çalışılmış ve ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik puanları yüksek çıkan öğrencilerin özerklik puanı yüksek çıkan öğrencilere göre yaşam doyumu ve olumlu duygu puanları yüksek çıkmıştır (Özdemir, 2012).

Yine yurt içinde ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada ergenlerde ilişkisel karşılıklı bağımlı benlik yapısı ile siber zorbalık arasındaki ilişki ve bu zorbalık türünün psikolojik etkileri araştırılmıştır (Çetin ve ark, 2012). Araştırma sonucunda ilişkisel karşılıklı bağımlı benlik ile siber zorbalık arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Özdemir ve İlhan (2012) tarafından 427 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmada benlik kurgusu, bağlanma ve yalnızlık üzerine bir araştırma yapılmıştır. Sonuçlara göre benliğini daha çok ilişkisellik üzerinden tanımlayan bireyler, kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Çalışmada özerklik benlik yapısına sahip bireylerin kendilerini daha yalnız hissettikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Ercan (2013) “Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu Üzerine Bir Çalışma” başlığı altında gerçekleştirdiği çalışmada Ankara ili içinde yer alan farklı semtlerde ikamet eden 24-30 yaşlarında 299’u kadın 291’i erkek olmak üzere toplam 590 bireyle çalışmıştır. Araştırmada cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve eğitim durumuna göre benlik kurgularında farklılaşmanın varlığı incelenmiştir. Sonuç olarak cinsiyet değişkenine göre bakıldığında kadınların bireycilik ve ilişkisellik puanının erkeklerle göre daha yüksek çıktığı görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların bireycilik puanları daha düşük çıkmıştır. Eğitim düzeyine göre bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk puanları arasındaki farklılıklara bakıldığında ilkokul mezunlarının bireycilik puanlarının, lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahip olanların bireycilik puanlarından, lisansüstü eğitim durumuna sahip olanların

ise toplulukçuluk ve ilişkisellik puanlarının ilkökul mezunlarının toplulukçuluk ve ilişkisellik puanlarından daha düşük çıktığı görülmüştür.

Morsünbül (2013) ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada benlik kurgularının yaşam doyumu ve depresyon düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 184'ü erkek 210'u kadın olmak üzere toplam 494 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Sonuçlar özerk benlik kurgusunun depresyon düzeyini pozitif yönde yordadığını, ilişkişel benlik kurgusunun yaşam doyumunu pozitif yönde yordadığını, son olarak özerk-ilişkişel benlik kurgusunun yaşam doyumunu pozitif yönde, depresyon düzeyini ise negatif yönde yordadığını göstermektedir.

Yurt içinde gerçekleştirilen bir yüksek lisans tez çalışmasında Gündaş (2013) lisede öğrenim gören 376'sı kız 386'sı erkek olmak üzere toplam 764 öğrenciyle araştırmasını yürütmüş ve benlik kurgusunun psikolojik dayanıklılık üzerindeki yordayıcı etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda kız öğrencilerin ilişkişel benlik modelinde anlamlı olarak daha yüksek puana sahip olduğu, özerk benlik modelinde ise bu farkın erkekler lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Özerk-İlişkişel Modelde ise anlamlı fark ilişkişel benlik modelinde olduğu gibi kız öğrenciler lehinedir. Araştırmada yapılan regresyon analizi sonucuna göre özerk-ilişkişel ve ilişkişel benlik ile psikolojik sağlamlık arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

Yavuz (2013) gerçekleştirdiği çalışmada benlik kurguları ve intihara yönelik tutumları incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 9, 10 ve 11. Sınıflarda okuyan 744 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda katılımcıların intihar düşünce, girişim ve davranışlarının benlik kurgularına ana etkileri incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sonuçlara göre intihar düşünce, girişim ve davranış olan katılımcıların özerklik puanları, intihar düşünce, girişim ve davranış olmayan katılımcıların ise ilişkisellik puanları anlamlı olarak daha yüksektir.

Alpay (2015) tarafından yapılan çalışmanın örneklemini 564 kadın, 265 erkek olmak üzere toplam 829 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmacı çalışması sonucunda Yavuz'un (2013) ergenler üzerinde yaptığı çalışmayı destekler nitelikte

bulgulara ulaşmıştır. Elde edilen bulgulara göre özerk benlik kurgusuna sahip bireylerde intihar girişimi ve intihar düşüncesi daha yaygındır.

Yine üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada Altıntaş (2015) öğrencilerin benlik kurguları ile travmatik stres belirti düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda özerk benlik ile travma sonrası stres arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Benlik kurguları ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada araştırmacı 25-40 yaş aralığında 198 yetişkinle çalışmasını yürütmüştür. Katılımcıların 99'u kadın 99'u erkek gönüllülerden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda ilişkisel benlik modeli ile aile uyumu, sosyal kaynaklar ve psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Çataloğlu, 2018).

Kaptan (2018) tarafından gerçekleştirilen ve benlik kurgusu açısından ilişki miktarlarının incelendiği bir çalışmada araştırmacı, Konya ve İzmirde bulunan 802 lise öğrencisi ile çalışmıştır. Tez çalışmasında benlik kurgusunun belirlenmesi için Kağıtçıbaşı (2005) tarafından geliştirilen ve Özdemir (2009) tarafından lise öğrencileri için uyarlanan “Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre özerk benlik kurgusunun hem doyurucu hem de ketleyici ilişkilerle anlamlı ve pozitif yönlü ilişkisi vardır. İlişkisel benlik kurgusunun ise sadece doyurucu ilişkiler ile anlamlı ve pozitif ilişkisi bulunmaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusu için sonuçlar özerk benlik kurgusu ile aynıdır.

Üniversite öğrencilerinde tek başlılık, psikolojik ihtiyaç doyumu ve benlik kurgusu konulu bir çalışmada Özyazıcı (2019), Trabzon'da öğrenim gören 662 üniversite öğrencisi ile çalışmıştır. Elde edilen sonuçlara göre tek başına olmayı tercih etme ile özerklik, yeterlik, ilişkili olma, psikolojik ihtiyaç doyumu ve ilişkisellik, toplulukçuluk benlik kurguları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Tek başına olmayı tercih etmeyle tek başına olma türlerinden rahatlama ve bireycilik benlik kurgusu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Bond ve Forgas'ın (1984) "Bireyci kültürlerin aksine toplulukçu insan algısının en belirgin özellikleri nelerdir?" sorusuna cevap aradıkları bir çalışmada örneklem Hong Kong ve Avustralya yaşayan bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda Avustralyalı katılımcıların bireysellik ve özgürlüklerine, Çinli katılımcıların ise sosyal birliğe daha çok önem verdiği gözlemlenmiştir.

Yurt dışında gerçekleştirilen başka bir çalışmada hem duygusal özerklik hem de aile ilişkilerinde destek algısı açısından ergenler arasındaki uyum puanları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemi ergenler oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre duygusal özerkliği yüksek ancak ilişki desteği düşük olan katılımcılar sorunlu uyum profili göstermektedir (Lambon ve Steinberg, 1993).

Yurt dışında Singelis (1994) tarafından yapılan çalışmada kültürler arası bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada bağımlı ve bağımsız benlik kurgusu olmak üzere iki tür benlik kurgusu ile çalışılmış ve batıda bağımsız kimliğin, batı dışı toplumlarında ise bağımlı kimliğin daha fazla geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uskul, Hynie ve Lalonde (2004) tarafından yurt içi ve yurt dışında ortak bir çalışma yürütülmüş ve çalışmada kültürler arası bir kıyaslama yapılmıştır. Araştırmanın içeriği Kanadalı Avrupalılarla Türklerin benlik ve kişiler arası yakınlık olgularının karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın örneklemini 340 Türk ve 384 Kanadalı üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre Türkler Kanadalılara göre daha yüksek karşılıklı bağımlı benlik kurgusu puanına sahiptir. Ayrıca Türkler romantik ilişkilerinde partnerlerine daha fazla yakınlık göstermektedir.

Benlik kurgusu kavramı kültürel yapıyla doğrudan bağlantılı olduğu için kültürel kıyaslamaların yapıldığı çalışmalar sıkça gerçekleştirilmiştir. Kashima ve ark. (2005) tarafından yapılan bir çalışmanın örneklemini Avustralya, İngiltere, ABD, Hong Kong, Japonya, Kore, Belçika ve Almanya'da yer alan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda kültürlerin hepsinde katılımcıların kendilerini gruplarından bağımsız olarak algılama eğiliminde oldukları görülmüştür.

Ancak Asyalı öğrenciler için gruplarının da aynı düzeyde önemli olduğu tespit edilmiştir.

Cojuharenco ve ark. (2012) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada araştırmacılar etik dışı davranışlar ve üç tür benlik kurgusu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada geçen üç tür benlik kurgusu bağımsız, ilişkisel ve ilişkisel-bağımsız benlik kurgularıdır. Araştırma sonuçlarına göre ilişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin diğerlerine göre daha fazla etik dışı davranış sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Nezlek ve ark. (2012) örneklemini Hollanda’da yaşayan 18 Türk, 19 Faslı ve Polonya’da yaşayan 81 Çeçen kökenli bireyin oluşturduğu çalışmalarında Avrupa’da yaşayan ve azınlık olan üç grubun benlik kurguları ile günlük etkileşimleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre birbirine bağımlı benlik kurgusuna sahip bireyler diğerlerine göre daha fazla pozitif etkileşime sahiptir.

2.5.2. Sosyal Destek Algısı ile İlgili Araştırmalar

Yurt içinde ve yurt dışında sosyal destek algısının insan yaşamı, kişilik gelişimi, sosyal uyumu üzerindeki etkilerini inceleyen birçok çalışma gerçekleştirilmiştir.

Soylu’nun (2002) üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin ailelerinden sosyal destek algılayıp algılamama durumlarına göre psikolojik belirtiler yönünden incelenmesi konulu tez çalışmasının örneklemini resmi lise, özel okul ve dershanede eğitim gören ve sınava hazırlanan 500 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analiz sonuçları dikkate alındığında algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça ruh sağlığı düzeyinin arttığı, algılanan sosyal destek düzeyi azaldıkça ruh sağlığındaki bozulmaların arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin katılımıyla yurt içinde gerçekleştirilen bir çalışmada Saygın (2008) öğrencilerin aileden ve arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek

düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunurken, öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında cinsiyete göre herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada sosyal desteğin bütün alt boyutlarının sosyal desteği anlamlı düzeyde açıklamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çeçen'in (2008) yurt içinde yaptığı bir araştırma, 2005-2006 yılında Çukurova Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde eğitim gören 243 kadın ve 278 erkek olmak üzere toplam 521 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerini otoriter-baskıcı olarak algılayan katılımcılar aileden ve arkadaşlarından daha az destek algılamaktadır.

İlter (2008) sigara ve alkol kullanan lise öğrencilerinin sosyal destek algılarını incelediği araştırmasını, Bolu iline bağlı Gerede ilçesinde bulunan Esentepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileriyle yürütmüştür. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre çok boyutlu sosyal destek düzeyleri açısından bakıldığında babası alkol kullanan öğrencilerin aileden ve kendileri için özel olan bir insandan algıladıkları destek düşüktür. Ayrıca sigara kullanan ergenlerin özel bir insan, aile ve toplumda algıladıkları sosyal destek kullanmayan ergenlerinkinden düşüktür. Alkol kullanan ve kullanmayan bireyler arasında ise sosyal destek algısı açısından bir farklılık görülmemiştir.

Sönmezay (2010) lise öğrencilerinde zorbalığın iletişim becerileri ve algılanan sosyal destekle ilişkisinin incelendiği tez çalışmasında öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düşükse onların zorbalığın kurbanı olma olasılıklarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bir başka anlatımla algılanan sosyal destek arttıkça kurban olma ihtimali azalmaktadır.

Yurt içinde gerçekleştirilen bir çalışmada Ustabas (2011) 8. Sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve algılanan sosyal destek düzeylerini bazı değişkenlere göre incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı dokuz resmi ilköğretim okulunun 8. sınıflarında öğrenim gören 306 kız, 284 erkek olmak üzere toplam 590 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacının

elde ettiği sonuçlara göre öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmaktadır.

Ateş (2011) tarafından hazırlanan tez çalışmasında Ateş “Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek İle Atılganlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konusu üzerine araştırmasını yürütmüştür. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Erzurum ili merkez ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında eğitimine devam eden 428 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılardan elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonucu cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeylerinin üçünde de cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Anne babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi konulu bir çalışmada araştırmacı anne babası boşanmış 157 kız ve 78 erkek, anne babası boşanmamış 115 kız ve 118 erkek toplam 468 öğrenciyle çalışmıştır. Sonuçlar incelendiğinde kızların erkeklere göre daha yüksek sosyal destek algıladıkları ancak ergenlerin aile yapılarının algıladıkları sosyal destek üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlemlenmektedir (Akdoğan, 2012).

Yurt içinde yine zihinsel engeli olan çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirilen bir çalışmada Sivrikaya (2012) Düzce ilinde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip 104 anne ile araştırmasını yürütmüştür. Sonuçlara göre annelerin algıladıkları genel sosyal destekten, sosyal birliktelik desteğinden, bilgi desteğinden, duygusal destekten ve bakım desteğinden memnuniyeti arttıkça aile stresi ve aile yükü gibi olumsuz durumlar azalmıştır.

Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip bireylerin bazı değişkenler açısından incelendiği bir çalışmada sosyal destek de çalışmada yer alan değişkenler arasındadır. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Isparta il merkezinde bulunan 12 resmi lisede öğrenimine devam eden 400 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 400 öğrencinin 203’ü boşanmamış 197’si

boşanmış ebeveyne sahiptir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre boşanmamış aileye sahip bireylerin sosyal destek düzeyleri boşanmış aileye sahip bireylerin sosyal destek düzeylerinden daha yüksektir (Akyol, 2013).

Çattık (2015) tarafından gerçekleştirilen ve gelişimsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sosyal destek algısını konu edinen bir tez çalışmasında örneklem 139'u anne ve 86'sı baba olmak üzere toplam 225 ebeveyninden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre ebeveyn öz yeterliği ve sosyal destek algısı ile yaşam doyumu puanları arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Yine yurt içinde gerçekleştirilen bir çalışmada Güney (2017); ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Güney'in tez çalışması 2014-2015 eğitim öğretim yılında Konya ili Meram ilçesinde bulunan devlet ortaöğretim kurumlarında eğitim gören 284'ü erkek, 246'sı kız olmak üzere toplam 530 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara bakıldığında ergenlerin cinsiyet değişkenine göre aile boyutunda algıladıkları sosyal destekle anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal destek boyutlarında ise kızların puanı erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Karaman (2018) yüksek lisans tezinde “Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuğa Sahip Anne Babaların Psikolojik Dayanıklılıklarının Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek Algısı Ve Benlik Saygısının İncelenmesi” konusu üzerinde çalışmıştır. Araştırmanın örneklemi Osmaniye’de bulunan çeşitli özel eğitim okulları ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin anne babaları oluşturmaktadır. Karaman tarafından elde edilen sonuçlara göre algılanan sosyal destek toplam puanlarının psikolojik dayanıklılık genel düzeylerini yordama gücü anlamlı fakat zayıf bulunmuştur.

Yurt içinde yapılan bir çalışmada Yavuzer, Albayrak ve Keldal (2018) üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi Ömer Halisdemir

Üniversitesi birinci sınıfta öğrenim gören 319 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler gerekli analizlere tabi tutulmuş ve analizler sonucunda algılanan sosyal desteğin depresyonun negatif yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani insanların algıladıkları sosyal destekleri arttıkça depresyona girme olasılıkları azalmaktadır.

Şahin (2019) tarafından yürütülen bir tez çalışmasında araştırmacı, yaşlı bireylerde sosyal destek algısının yalnızlık ve umutsuzluk üzerine etkisini incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre 65-74 yaş aralığında olma, evli olma, okuryazar-ilkokul-lise-üniversite mezunu olma, gelirini iyi düzeyde algılama, üç ve üzeri çocuk sahibi olma ve sağlık durumunu iyi olarak algılamanın yaşlıların sosyal destek algısını artırdığı belirlenmiştir.

Şizofreni tanılı hastalarda yaşanan sorunlar, ilişkisel varsanılar ve algılanan sosyal destek konulu bir çalışmada araştırmacı Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ve Poliklinik Gruplarının Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ercan ve Demir, 2019).

Tao ve Dong (2000) üniversite hayatının ilk dönemi boyunca sosyal destek algısının nasıl değiştiğini ve sosyal desteğin nasıl bir başa çıkma stratejisi olduğunu araştırmak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın örneklemini Çin Halk Cumhuriyeti'nde üniversite birinci sınıfta eğitim gören, yaş ortalamaları 17,7 olan 225 kadın ve 133 erkek olmak üzere toplam 358 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlara göre toplam sosyal destek düzeyinde bir dönem boyunca bir değişiklik yaşanmamış fakat değişik kaynaklardan gelen sosyal destek düzeyinde değişimler olduğu görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen bir çalışmada araştırmacılar ergenler üzerinde incelemeler yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini 18417 ergen oluşturmaktadır. Araştırmada düşük sosyoekonomik düzeye sahip ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin ruh sağlıkları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre düşük sosyoekonomik düzey ergenlerin ruh sağlığını olumsuz yönde

etkilemektedir ve algılanan sosyal destek bu olumsuz etkilere karşı koruyucu bir rol üstlenmektedir (Wight, Botticello ve Aneshensel, 2006).

Yine yurt dışında gerçekleştirilen bir çalışmada Hunter ve Borg (2006) okulda maruz kalınan zorbalık ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma yaşları 9 ile 14 arasında değişen 6282 Maltalı öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kız ve erkek öğrencilerin zorbalığa maruz kaldıklarında destek aldıkları kişiler farklılık göstermektedir. Erkek öğrenciler zorbalığa maruz kaldığında arkadaşlarından, öğretmenlerinden ve okul yöneticilerinden yardım alırken kız öğrenciler yakın arkadaşları ve ailelerinden yardım almaktadır.

Holt ve Espelage (2007) tarafından zorbalık ve sosyal destek arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma gerçekleştirilmiştir ve çalışmanın örneklemini 424 ortaokul 360 lise öğrencisi olmak üzere toplam 784 ergen oluşturmaktadır. Katılımcıların 371'i erkek 413'ü kızdır. Çalışmada yer alan öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilmiş ve öğrencilerin tamamı kabadılar, mağdurlar, kabadayı mağdurlar ve çözülmemiş olarak sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmaya göre sosyal destek algısı incelendiğinde çözülmemiş öğrencilerin kabadayı mağdurlardan ve mağdurlardan daha fazla sosyal destek algıladığı görülmektedir. Ayrıca akran sosyal desteği etnik kökene göre farklılık göstermektedir. Beyaz öğrenciler beyaz olmayan öğrencilere göre daha fazla akran sosyal desteği algılamaktadır.

Davidson ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada sosyal desteğin olumsuz psikososyal belirtiler ve benlik saygısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Amerika Birleşik Devletlerinden 148 Finlandiyadan 144 olmak üzere 292 ergen oluşturmaktadır. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara göre kadın katılımcılar erkeklere göre daha fazla sosyal destek algılamaktadır. Ayrıca ABD'li katılımcılar Finlandiyalı katılımcılara göre daha yüksek sosyal destek puanı almışlardır. Sosyal desteğin olumsuz psikososyal belirtiler ve benlik saygısı üzerindeki etkisine bakıldığında ise yüksek sosyal destek olumsuz psikososyal

belirtilere karşı koruyucu görev görmektedir. Ayrıca yüksek sosyal desteğin benlik saygısını da olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında gerçekleştirilen bir çalışmada araştırmacılar algılanan sosyal destek ile psikolojik ve akademik uyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışmanın örneklemini 636 ortaokul öğrencisinin katılımıyla oluşturulmuştur. Araştırmanın bulguları dikkate alındığında sosyal destek algısı yüksek olan öğrencilerin psikolojik uyumlarının da yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca algılanan sosyal destek arttıkça akademik uyumunda arttığı gözlemlenmektedir (Rueger, 2010).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünü araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin çözümlemesi ile ilgili bilgiler oluşturmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma ortaöğretim öğrencilerinin benlik kurguları ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi aynı zamanda benlik kurgusu ve algılanan sosyal desteğin bazı değişkenler açısından anlamlı farklılık olup olmadığını incelemeye yönelik tarama modelinde betimsel bir çalışmadır (Karasar, 2015).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim öğretim yılında Malatya ili Akçadağ ilçesinde eğitim gören bütün orta öğretim öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemi ise 2018-2019 eğitim öğretim yılında Malatya ili Akçadağ ilçesinde eğitimine devam eden ortaöğretim öğrencileri arasında seçkisiz olarak belirlenmiş 395 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	171	43,3
Erkek	224	56,7
Toplam	395	100

Tablo 3.1.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 395 öğrencinin 171 (%43,3)' ini kız öğrenciler 224 (56,7)'ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3.2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	N	%
İmam Hatip Lisesi	57	14,4
Çok Programlı Meslek Lisesi	89	22,5
Fen Lisesi	97	24,6
Sağlık Meslek Lisesi	152	38,5
Toplam	395	100

Tablo 3.2.' de bulunan verilerde de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini oluşturan 395 öğrenciden 57 (% 14,4)' ü İmam Hatip Lisesi, 89 (% 22,5)' u Çok Programlı Meslek Lisesi, 97 (% 24,6)'si Fen Lisesi, 152 (%38,5)'si ise Sağlık Meslek Lisesi öğrencisidir.

Tablo 3.3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	N	%
9. Sınıf	76	19,2
10. Sınıf	95	24,1
11. Sınıf	125	31,6
12. Sınıf	99	25,1
Toplam	395	100

Tablo 3.3.'te görüldüğü üzere araştırmanın katılımcıları 76 (% 19,2)'sı 9 sınıf, 95 (%24,1)'i 10. Sınıf, 125 (%31,6)'i 11. Sınıf, 99 (%25,1)'u 12. Sınıf olmak üzere toplamda 395 öğrenciden oluşturmaktadır.

Tablo 3.4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Anne Çalışma Durumu	N	%
Çalışıyor	68	17,2
Çalışmıyor	327	82,8
Toplam	395	100

Tablo 3.4.’te bulunan verilere göre araştırmada yer alan 395 öğrencinin 68 (%17,2)’inin annesi aktif olarak bir işte çalışmakta. 327 (%82,8)’ sinin annesi ise aktif olarak bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 3.5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Baba Çalışma Durumu	N	%
Çalışıyor	282	71,4
Çalışmıyor	113	28,7
Toplam	395	100

Tablo 3.5.’te bulunan verilere göre araştırmada yer alan 395 öğrencinin 282 (%71,4)’sinin babası aktif olarak bir işte çalışmakta. 113 (%28,7)’ ünün babası ise aktif olarak bir işte çalışmamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmamızda üç adet veri toplama aracı kullanıldı. Bu veri toplama araçları: araştırmacı tarafından geliştirilen, demografik bilgilerini tespit etmeyi amaçlayan soruların yer aldığı Bilgi Formu, Kağıtçıbaşı (2007) tarafından geliştirilen “Ailede Özerk-ilişkisel Benlik Ölçekleri” ve Yıldırım(1997) tarafından geliştirilen daha sonra 2004 yılında Yıldırım tarafından revizyonu yapılan —Algılanan Sosyal Destek Ölçeğidir.

3.3.1. Ailede Özerk-ilişkisel Benlik Ölçeği

Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği, Kağıtçıbaşı'nın (2007) orjinal formundan Yalçın Özdemir ve Figen Çok tarafından ergenler için uyarlanmıştır. Ailede ilişkisel ve özerk benlik kurgusunu ölçmek için geliştirilen ölçek, katılımcıların kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayanarak ölçüm yapmaktadır. Üç alt boyuttan oluşan ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Bu üç alt boyut; özerklik, ilişkisellik ve özerk ilişkiselliktir.

Alt boyutlardan alınan yüksek puanlar bireyin ilgili alt boyutta değerlendirildiği özelliğe puan oranında sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte ters puanlanması gereken maddeler vardır.

Geçerlik: Yapı geçerliği: 1133 lise öğrencisinden elde edilen verilere uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda üç boyutlu modelin uyum indeksi değerleri: $\chi^2/SD = 4.57$ GFI= .94, AGFI= .92, CFI= .91, RMR= .063, SMSEA= .056 olarak bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin faktör yüklerinin ailede özerk benlik alt boyutu için .51 ile .58, ailede ilişkisel benlik alt boyutu için .38 ile .77, ailede özerk ilişkisels benlik alt boyutu için .37 ile .76 arasında değiştiği görülmektedir.

Güvenirlik: İç Tutarlık Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayıları ailede özerk benlik kurgusu boyutu için .69, ailede ilişkisel benlik kurgusu boyutu için .77, ailede özerk ilişkisels benlik kurgusu boyutu için .73 olarak bulunmuştur.

3.3.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

Araştırmada öğrencilerin üç alt boyutta yani aile, arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyini belirlemek için Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen ve 2004 yılında revize edilen “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” (ASDÖ-R) kullanıldı. Ölçekte toplam 50 madde bulunmaktadır. Ölçek üçlü derecelendirmeli (bana uygun =3, bana kısmen uygun=2, bana uygun değil=1) olup bireyler

maddelerin karşısındaki uygun seçeneğin altındaki parantezin içine çarpı (x) işareti koyarak tepkide bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçeği cevaplandıran birey ölçeğin —ailem, arkadaşlarım ve öğretmenlerim üç alt ölçek boyutunda tepkide bulunmaktadır. Tepkiler üçlü derecelendirme biçiminde verilmektedir (Hiç uygun değil = 1, Kısmen uygun = 2, Oldukça uygun= 3). Ölçek maddelerinin 47'si olumlu 3'ü olumsuz ifade şeklindedir. Olumsuz ifadeler sırasıyla ailem (AİD), arkadaşlarım (ARD) ve öğretmenlerim (ÖĞD) alt boyutunda ait 17, 29, ve 44. maddelerdir. Olumsuz ifadelerin puanlanması tersine çevrilerek yapılmaktadır. Alt ölçeklerden elde edilen puanların toplanmasıyla bireyin genel sosyal destek düzeyine ilişkin bir tek puan elde edilmektedir Yüksek puan, bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir. ASDÖ-R'nin güvenilirliği iki yolla bulunmuştur. Birincisi, tüm ASDÖ-R'nin ve AİD, ARD, ÖĞD alt ölçeklerinin Alpha güvenirlik katsayısı bulunmuştur. Tüm ASDÖ-R'nin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. Tüm ASDÖ-R'ye ilişkin KMO katsayısı .933 ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .389 ile .695 arasında değiştiği görülmüştür. Tüm ASDÖ-R'de öz değeri 1'den büyük olan 7 faktör saptanmış, bu faktörler alt ölçekler düzeyinde incelenmiş ve isimler verilmiştir. Birinci faktörün tek başına varyansın %25,199'unu açıkladığı; açıklanan toplam varyansın %56, 492 olduğu ve maddelerin faktör yüklerini birinci faktörde .360 ile .681 arasında değiştiği izlenmiştir. Gerek çizgi grafiğindeki birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, gerek ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve gerekse birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, tüm ASDÖ-R'nin genel bir faktöre sahip olduğu ve toplam puanının kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Güvenirliği : ASDÖ-R'nin güvenilirliği iki yolla bulunmuştur. Birincisi, tüm ASDÖ-R'nin ve AİD, ARD, ÖĞD alt ölçeklerinin Alpha güvenirlik katsayısı bulunmuştur. İkincisi, ölçeklerin güvenirlikleri dört hafta ara ile 218 öğrenci

üzerinde test tekrar test (rxx) yöntemiyle incelenmiştir. ASDÖ-R'nin tümü için Alpha=.93, rxx=.91; AİD için Alpha0.94, rxx=.89; ARD için Alpha=.91, rxx=.85; ÖĞD için Alpha=.93, rxx=.86 bulunmuştur. Elde edilen güvenirlik katsayıları ASDÖ-R ve alt ölçeklerinin, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek amacıyla güvenle kullanılabileceğini göstermektedir (Yıldırım, 2004). 50 madde ve 3 temel alt boyuttan oluşan ölçeğin 639 kişilik gruba yapılan uygulama sonuçlarına göre, Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları, aile alt boyutunda .88; öğretmenler alt boyutunda .93 ve arkadaşlar alt boyutunda ise .83 olarak hesaplanmıştır.

Geçerliği : Tüm ASDÖ-R'nin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. ASDÖ-R'de toplam 50 madde bulunmaktadır. Tüm ASDÖ-R'ye ilişkin KMO katsayısı .933 ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .389 ile .695 arasında değiştiği görülmüştür. Tüm ASDÖ-R'de öz değeri 1'den büyük olan 7 faktör saptanmış, bu faktörler alt ölçekler düzeyinde incelenmiş ve isimler verilmiştir. Birinci faktörün tek başına varyansın %25,199'unu açıkladığı; açıklanan toplam varyansın %56,492 olduğu ve maddelerin faktör yüklerini birinci faktörde .360 ile .681 arasında değiştiği izlenmiştir. Gerek çizgi grafiğindeki birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, gerek ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve gerekse birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, tüm ASDÖ-R'nin genel bir faktöre sahip olduğu ve toplam puanının kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu katılımcıların cinsiyetleri, okul türleri, sınıf düzeyleri ve anne baba çalışma durumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından katılımcı özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmacı örneklem olarak belirlenen okullarda kendisini tanıtmış, araştırmanın amacı ve ölçeklerin doğru doldurulma şekli hakkında gerekli bilgilendirmeyi yapmış sonrasında Ailede Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun katılımcılar tarafından doldurulmasını sağlamıştır. Ölçeklerin doldurulması yaklaşık 25-30 dakika sürmüştür ve araştırmacı bu süre boyunca katılımcıların sorularına yanıt vererek ölçeklerin doğru doldurulması adına ölçeklerin doldurulduğu sınıf ortamında bulunmuştur.

Veri toplama araçları katılımcılar tarafından doldurulduktan sonra araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve standartlar dışında yanıtlar barındıran veya boş bırakılan ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veri toplama araçları uygulamanın ardından araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve ölçeklerin toplamda 404 öğrenciye uygulandığı ancak ölçeklerin 9 tanesinin eksik ya da yanlış doldurulduğu görülmüş ve bu 9 ölçek çıkarılarak 395 ölçekle araştırmanın veri kaynağı oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında çözümlenerek istatistiksel sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenler için oluşturulan grupların bağımlı değişken puanlarının farklı olup olmadığına, ikili gruplarda bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla gruplarda tek yönlü varyans analizi uygulanarak bakılmıştır. Ayrıca benlik kurgusu ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için pearson korelasyon analizi yapılmış, öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu toplam sosyal destek düzeylerinin ve sosyal destek alt boyutlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde benlik kurgusu ve algılanan sosyal desteğin bazı değişkenlere göre incelenmesi içeren, ÖİBÖ ve ASDÖ-R puanlarını yansıtan betimsel istatistiklere ve veri analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Soru 1: Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türleri; cinsiyet, okul türü, ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Benlik Kurgusu Türlerinin Cinsiyetleri Açısından Farklılıklarına İlişkin t Testi Sonuçları								
Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p	Eta kare
Özerklik	Kadın	171	17.78	4.37	.196	393	.845	.000
	Erkek	224	17.69	4.35				
İlişkisel	Kadın	171	41.30	7.33	-2.878	393	.004	.002
	Erkek	224	39.16	7.32				
Özerk-İlişkisel	Kadın	171	14.53	2.45	-1.826	393	.069	.001
	Erkek	224	14.03	2.82				

Erkekler ve kadınların benlik kurgusu türlerinin ortalama puanlarını kıyaslamak için bağımsız gruplar t testi yürütülmüştür. Yapılan testin sonuçlarına göre benlik kurgusu türlerinin ilişkisel alt boyutunda erkekler ve kadınların ortalama puanlarının arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). İstatistiksel

anlamlılığa ulaşmasına rağmen, gruplar arasında ortalama farkın oldukça küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü bütün boyutlarda .02 olarak bulunmuştur. Bu gruplar arası farkın küçük bir etkiye işaret ettiğini göstermektedir (Cohen, 1988). İlişkisellik alt boyutu açısından erkeklerin ortalama puanları ($\bar{X}$ =39.16; S_s =7.32) kadınların ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =41.30; S_s =7.33) anlamlı biçimde daha düşüktür. İlişkisellik alt boyutu açısından kadınların lehine bir farklılık bulunmaktadır. Özerklik ve özerk-ilişkisellik alt boyutlarında ise erkekler ve kadınların puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türleri okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türleri okul türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 2 Lise Öğrencilerinin Sahip Olduğu Benlik Kurgusu Türlerinin Okul Türlerine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları									
Değişkenler		N	$\bar{X}$	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Özerklik	Sağlık	152	18.39	Gruplar arası Grup içi Toplam	12.099	3	78.862 18.515	4.259	,006
	Fen	97	18.17		370.243	391			
	İmam-H.	57	16.37		382.342	394			
	Çok Prog.	89	17.02						
	Toplam	395	17.73						
İlişkisellik	Sağlık	152	40.41	Gruplar arası Grup içi Toplam	8.076	3	178.826 53.774	3.327	,020
	Fen	97	41.34		316.533	391			
	İmam-H.	57	40.24		32.609	394			
	Çok Prog.	89	38.05						
	Toplam	395	40.08						
Özerk-İlişkisellik	Sağlık	152	14.28	Gruplar arası Grup içi Toplam	9.761	3	23.881 7.042	3.391	,018
	Fen	97	14.78		375.151	391			
	İmam-H.	57	14.33		384.912	394			
	Çok Prog.	89	13.55						
	Toplam	395	14.25						

Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgularının okul türlerine göre etkisini incelemek için tek faktörlü gruplar arası varyans analizi yapılmıştır. Katılımcılar okul türlerine göre sağlık, fen, imam-hatip ve çok programlı lise olmak üzere dört gruba ayrılmışlardır. Dört farklı okul türüne ilişkin olarak benlik kurgusu türlerinin özerklik [$F(3, 391) = 4.259, p < .01$], ilişkisellik [$F(3, 391) = 3.327, p < .01$], ve özerk-ilişkisellik [$F(3, 391) = 3.391, p < .01$] alt boyutlarında $p < .05$ düzeyinde anlamlı istatistiksel farklılık bulunmuştur. İstatistiksel olarak anlamlılığa ulaşmasına rağmen bütün boyutlar içerisinde gruplar arasında ortalama puanlardaki gerçek farkın oldukça küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü özerklik için .03, ilişkisellik için .02, özerk-ilişkisellik için ise .03 olarak bulunmuştur. Bu düzey etki düzeyinin oldukça küçük olduğunu işaret etmektedir (Pallant, 2016).

Gruplarda farkın hangi okul türünden kaynaklandığını belirlemek için Tukey HSD kıyaslaması kullanılmış ve özerklik alt boyutunda imam hatip lisesi öğrencilerinin ortalama puanının ($\bar{X}=16.37, SD= 3.84$) sağlık meslek lisesinde bulunan öğrenci grubundan ($\bar{X}=18.39, Ss = 4.40$) elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde düşük olduğunu işaret etmektedir. İlişkisellik alt boyutunda çok programlı lise öğrencilerinin puanının ($\bar{X}= 38.05, Ss = 7.31$) fen lisesinde bulunan öğrenci grubundan ($\bar{X}=41.34, Ss = 6.90$) elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde düşük olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca özerk-ilişkisellik alt boyutunda da çok programlı lise öğrencilerinin puanının ($\bar{X}=13.55, Ss = 3.42$) fen lisesinde bulunan öğrenci grubundan ($\bar{X}=14.78, Ss = 2.05$) elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde düşük olduğunu işaret etmektedir.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip olduğu benlik kurgusu türlerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3 Lise Öğrencilerinin Sahip Olduğu Benlik Kurgusu Türlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları									
Değişkenler		N	$\bar{X}$	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Özerklik	9	76	17.63	Gruplar arası Grup içi Toplam	8.125	3	53.545 18.710	2.862	,037
	10	95	16.81		374.127	391			
	11	125	18.53		382.342	394			
	12	99	17.72						
	Toplam	395	17.74						
İlişkiselik	9	76	38.37	Gruplar arası Grup içi Toplam	5.833	3	129.145 54.156	2.385	,069
	10	95	39.65		318.777	391			
	11	125	40.62		324.609	394			
	12	99	41.14						
	Toplam	395	40.08						
Özerk-İlişkiselik	9	76	13.03	Gruplar arası Grup içi Toplam	21.608	3	52.865 6.820	7.752	,000
	10	95	14.18		363.304	391			
	11	125	14.62		384.912	394			
	12	99	14.78						
	Toplam	395	14.25						

Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurguları sınıf düzeyine göre etkisini incelemek için tek faktörlü gruplar arası varyans analizi yapılmıştır. Katılımcılar sınıf düzeyine göre 9, 10, 11 ve 12. sınıf olmak üzere dört gruba ayrılmışlardır. Dört farklı sınıf düzeyine ilişkin olarak benlik kurgusu türlerinin özerklik [$F(3, 391) = 2.862$, $p < .01$], ve özerk-ilişkiselik [$F(3, 391) = 7.752$, $p < .01$] alt boyutlarında $p < .05$ düzeyinde anlamlı istatistiksel farklılık bulunmuştur. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü özerklik için .02, özerk-ilişkiselik için ise .06 olarak bulunmuştur. Özerklik boyutu için etki düzeyinin oldukça küçük, özerk ilişkiselik düzeyinin ise orta düzey etkiye sahip olduğuna olduğunu işaret etmektedir (Pallant, 2016).

Gruplarda farkın hangi sınıf düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için Tukey HSD kıyaslaması kullanılmış ve özerklik alt boyutunda 11. sınıf öğrencilerinin puanının ($\bar{X}=18.53$, $S_s = 4.25$) 10. Sınıf öğrenci grubundan ($\bar{X}=16.81$, $S_s = 4.30$) elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu işaret etmektedir. Özerk ilişkiselik alt boyutunda ise 12. Sınıf ($\bar{X}=14.78$, $S_s = 2.53$), 11 sınıf ($\bar{X}=14.62$, $S_s = 2.33$) ve 10. Sınıf ($\bar{X}=14.18$, $S_s = 2.56$) puanlarının 9. Sınıf öğrenci grubundan ($\bar{X}=13.03$, $S_s = 3.16$) elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde yüksek

olduğunu işaret etmektedir. Yalnız ilişkisellik alt boyutunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulgulanmamıştır.

Soru 2: Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türleri; cinsiyet, okul türü, ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.4’da gösterilmiştir.

Tablo 4.4 Sosyal Destek Türlerinin Cinsiyetleri Açısından Farklılıklarına İlişkin T Testi Sonuçları								
Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p	Eta kare
Toplam Destek	Kadın	171	125.53	15.37	-	393	.000	.004
	Erkek	224	118.83	16.67	4.094			
Aile Desteği	Kadın	171	51.30	7.42	-.459	393	.646	.000
	Erkek	224	50.96	7.56				
Öğretmen Desteği	Kadın	171	39.49	8.34	-	393	.001	.003
	Erkek	224	36.44	9.04	3.433			
Arkadaş Desteği	Kadın	171	34.74	4.89	-	393	.000	.008
	Erkek	224	31.44	6.01	6.022			

Erkekler ve kadınların sosyal destek türlerinin ortalama puanlarını kıyaslamak için bağımsız gruplar t testi yürütülmüştür. Yapılan testin sonuçlarına göre sosyal destek türlerinin toplam destek, öğretmen ve arkadaş desteği alt boyutlarında erkekler ve kadınların ortalama puanlarının arasında anlamlı farklılık bulgulanmıştır ($p<.05$). İstatiksel anlamlılığa ulaşmasına rağmen, toplam destek ve öğretmen desteği için gruplar arasında ortalama farkın oldukça küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü sırasıyla .04 ve .03 olarak bulunmuştur. Yalnız arkadaş desteği için gruplar arasında ortalama farkın oldukça orta düzeyde

olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü .08 olarak hesaplanmıştır. Bu gruplar arası farkın orta düzey bir etkiye işaret ettiğini göstermektedir (Cohen, 1988). Toplam destek alt boyutu açısından kadınların ortalama puanları ($\bar{X}$ =125,53; S_s =15,37) erkeklerin ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =118,83; S_s =16,67) anlamlı biçimde bir farklılık göstermektedir. Toplam destek alt boyutu açısından kadınların lehine bir farklılık bulunmaktadır. Öğretmen desteği alt boyutu açısından kadınların ortalama puanları ($\bar{X}$ =39,49; S_s =8,34) erkeklerin ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =36,44; S_s =9,04) anlamlı biçimde bir farklılık göstermektedir. Öğretmen desteği alt boyutu açısından kadınların lehine bir farklılık bulunmaktadır. Arkadaş desteği alt boyutu açısından kadınların ortalama puanları ($\bar{X}$ =34,74; S_s =4,89) erkeklerin ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =31,44; S_s =6,01) anlamlı biçimde bir farklılık göstermektedir. Arkadaş desteği alt boyutu açısından kadınların lehine bir farklılık bulunmaktadır. Aile desteği alt boyutunda ise erkekler ve kadınların puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sosyal destek türleri okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sosyal destek türleri okul türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.5’da gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Türlerinin Okul Türlerine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Toplam Destek	Sağlık Fen İmam-H. Çok Prog. Toplam	152 97 57 89 395	121.77 120.37 125.00 121.04 121.73	Gruplar arası Grup içi Toplam	830.700 10566.854 106497.554	3 391 394	376.900 270.248	1.025 ,382
Aile Destek	Sağlık Fen İmam-H. Çok Prog. Toplam	152 97 57 89 395	51.03 52.01 50.51 50.64 51.11	Gruplar arası Grup içi Toplam	119.910 21881.624 22001.534	3 391 394	39.970 55.963	.714 ,544
Öğretmen Destek	Sağlık Fen İmam-H. Çok Prog. Toplam	152 97 57 89 395	37.20 35.69 41.75 38.40 37.76	Gruplar arası Grup içi Toplam	143.080 13038.075 13181.154	3 391 394	469.956 75.511	6.224 ,000
Arkadaş Destek	Sağlık Fen İmam-H. Çok Prog. Toplam	152 97 57 89 395	33.55 32.67 32.74 32.00 32.87	Gruplar arası Grup içi Toplam	1409.868 29524.800 30934.668	3 391 394	47.693 33.345	1.430 ,233

Lise öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin okul türlerine göre etkisini incelemek için tek faktörlü gruplar arası varyans analizi yapılmıştır. Katılımcılar okul türlerine göre sağlık, fen, imam-hatip ve çok programlı lise olmak üzere dört gruba ayrılmışlardır. Dört farklı okul kademesine ilişkin olarak sosyal destek türlerinin öğretmen destek [$F(3, 391) = 6.224, p < .01$] alt boyutunda $p < .05$ düzeyinde anlamlı istatistiksel farklılık bulunmuştur. İstatistiksel olarak anlamlılığa ulaşmasına rağmen öğretmen destek boyutu içerisinde gruplar arasında ortalama puanlardaki gerçek farkın küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü .05 olarak bulunmuştur. Bu düzey etki düzeyinin oldukça küçük olduğunu işaret etmektedir (Pallant, 2016). Diğer alt boyutlar açısından ise gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > .05$).

Gruplarda farkın hangi okul türünden kaynaklandığını belirlemek için Tukey HSD kıyaslaması kullanılmış ve öğretmenden algılanan destek alt boyutunda imam hatip lisesinde bulunan öğrenci grubundan ($\bar{X}=41.75, Ss = 6.73$) elde edilen puanın sağlık meslek lisesi ($\bar{X}=37.20, Ss = 9.25$) ve fen lisesi ($\bar{X}=35.69, Ss = 8.70$)

öğrencilerinden elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu işaret etmektedir.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sosyal destek türleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sosyal destek türleri sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.6’de gösterilmiştir.

Tablo 4.6 Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Türlerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılıklarına İlişkin Elde Edilen Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları									
Değişkenler		N	$\bar{X}$	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Toplam Destek	9	76	120.68	Gruplar arası Grup içi Toplam	1721.261	3	573.754 267.970	2.141	,095
	10	95	119.09		104776.293	391			
	11	125	121.89		106497.554	394			
	12	99	124.87						
	Toplam	395	121.73						
Aile Destek	9	76	51.04	Gruplar arası Grup içi Toplam	666.696	3	22.232 54.565	4.073	,007
	10	95	48.93		21334.838	391			
	11	125	51.83		22001.534	394			
	12	99	52.33						
	Toplam	395	51.11						
Öğretmen Destek	9	76	37.98	Gruplar arası Grup içi Toplam	49.653	3	16.551 78.990	.210	,890
	10	95	37.88		30885.015	391			
	11	125	37.25		13181.154	394			
	12.	99	38.10						
	Toplam	395	37.76						
Arkadaş Destek	9	76	31.66	Gruplar arası Grup içi Toplam	387.008	3	129.003 32.722	3.942	,009
	10	95	32.28		12794.147	391			
	11	125	32.81		30934.668	394			
	12.	99	34.43						
	Toplam	395	32.87						

Lise öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin sınıf düzeylerine göre etkisini incelemek için tek faktörlü gruplar arası varyans analizi yapılmıştır. Katılımcılar sınıf düzeylerine göre 9, 10, 11 ve 12. sınıf olmak üzere dört gruba ayrılmışlardır. Dört farklı sınıf düzeyine ilişkin olarak sosyal destek türlerinin aile

destek [$F(3, 391) = 4.073, p < .01$] ve arkadaş destek alt boyutunda [$F(3, 391) = 3.942, p < .01$] $p < .05$ düzeyinde anlamlı istatistiksel farklılık bulunmuştur. İstatistiksel olarak anlamlılığa ulaşmasına rağmen her iki alt boyutun içerisinde gruplar arasında ortalama puanlardaki gerçek farkın küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü her iki grup için .03 olarak bulunmuştur. Bu düzey etki düzeyinin oldukça küçük olduğunu işaret etmektedir (Pallant, 2016). Diğer alt boyutlar açısından ise gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > .05$).

Gruplarda farkın hangi sınıf düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için Tukey HSD kıyaslaması kullanılmış ve aileden algılanan destek alt boyutunda 11. sınıfta ($\bar{X}=51.83, Ss = 6.28$) ve 12. sınıfta ($\bar{X}=52.33, Ss = 7.56$) bulunan öğrenci grubunun elde edilen puanın 10. sınıf ($\bar{X}=48.93, Ss = 7.85$) öğrencilerinden elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu işaret etmektedir. Arkadaştan algılanan destek alt boyutunda ise 12. Sınıf öğrencilerinin puanının ($\bar{X}=34.43, Ss = 5.02$), 9.sınıf ($\bar{X}=31.66, Ss = 6.35$) ve 10. Sınıf ($\bar{X}=32.28, Ss = 5.60$) öğrencilerinden elde edilen ortalama puandan anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu işaret etmektedir.

Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türleri; anne baba çalışma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türleri anne baba çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türlerinin annenin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7 Sosyal Destek Türlerinin Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları								
Değişken	Durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p	Eta kare
Toplam Destek	Çalışıyor	68	116.72	21.59	-1.926	393	.058	.000
	Çalışmıyor	327	122.08	16.31				
Aile Desteği	Çalışıyor	68	49.88	9.80	-.931	393	.354	.000
	Çalışmıyor	327	51.07	7.90				
Öğretmen Desteği	Çalışıyor	68	36.34	9.52	-1.181	393	.238	.000
	Çalışmıyor	327	37.76	8.85				
Arkadaş Desteği	Çalışıyor	68	30.49	7.26	-2.943	393	.004	.002
	Çalışmıyor	327	33.25	5.44				

Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türlerinin annenin çalışma durumuna göre kıyaslamak için bağımsız gruplar t testi yürütülmüştür. Yapılan testin sonuçlarına göre sosyal destek türlerinin toplam destek, aile ve öğretmen desteği alt boyutlarında annenin çalışma ve çalışmama durumuna göre ortalama puanlarının arasında anlamlı farklılık bulgulanmamıştır ($p>.05$). Arkadaş desteği alt boyutunda alt boyutunda annenin çalışma ve çalışmama durumuna göre ortalama puanlarının arasında anlamlı farklılık bulgulanmıştır ($p<.05$). İstatiksel anlamlılığa ulaşmasına rağmen, gruplar arasında ortalama farkın oldukça küçük olduğu görülmektedir. Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü .02 olarak bulunmuştur. Arkadaştan algılanan destek alt boyutu açısından annesi çalışmayan grubun ortalama puanları ($\bar{X}=33,25$; $Ss =5,44$) çalışan grubun ortalama puanlarından ($\bar{X}=30,49$; $Ss =7,26$) anlamlı biçimde bir farklılık göstermektedir. Algılanan arkadaş desteği alt boyutunda annesi çalışmayan grubun lehine bir farklılık bulunmaktadır.

Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türlerinin babanın çalışma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8 Sosyal Destek Türlerinin Babanın Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p	Eta kare
Toplam Destek	Çalışıyor	282	121.52	17.34	.639	393	.393	.000
	Çalışmıyor	113	120.28	17.59				
Aile Desteği	Çalışıyor	282	21.26	8.26	.485	393	.138	.000
	Çalışmıyor	113	49.89	8.18				
Öğretmen Desteği	Çalışıyor	282	37.57	9.05	.175	393	.862	.000
	Çalışmıyor	113	37.40	8.82				
Arkadaş Desteği	Çalışıyor	282	32.69	5.93	-.454	393	.650	.000
	Çalışmıyor	113	32.99	5.74				

Lise öğrencilerinin sahip olduğu sosyal destek türlerinin babanın çalışma durumuna göre kıyaslamak için bağımsız gruplar t testi yürütülmüştür. Yapılan testin sonuçlarına göre sosyal destek türlerinin toplam destek, aile, öğretmen ve arkadaş desteği alt boyutlarında babanın çalışma ve çalışmama durumuna göre ortalama puanlarının arasında anlamlı farklılık bulgulanmamıştır ($p > .05$).

Soru 3: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için pearson korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.9’de gösterilmiştir.

Tablo 4.9 Benlik Kurgusu Düzeyleri İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Korelasyonlar						
	1	2	3	4	5	6	7
1. Öğretmen Destek	-						
2. Aile Destek	.31*	-					
3. Arkadaş Destek	.32*	.33*	-				
4. Toplam Destek	.79*	.74*	.67*	-			
5. Özerklik	-.16*	-.15*	.02	-.15*	-		
6. İlişkisellik	.26*	.48*	.19*	.42*	-.28*	-	
7. Özerk-İlişkisellik	-.01	.04	.09	.05	.02	.24*	

(* $p < .05$)

Tablo 4 incelendiğinde toplam destek ile ilişkisellik arasında .42, özerklik ile negatif yönde .15 düzeyinde anlamlı korelasyon bulgulanmıştır. Ayrıca arkadaştan alınan destek ile ilişkisellik arasında .19, aileden alınan destek ile ilişkisellik arasında .48 ve özerklik arasında negatif yönde .15 ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek ile ilişkisellik arasında .26 ve özerklik ile negatif yönde .16. düzeyinde anlamlı korelasyonlar belirlenmiştir. Toplam destek puanı, aileden algılanan destek, öğretmenlerden algılanan destek ve arkadaştan algılanan destek ile özerk-ilişkisellik alt boyutu arasında anlamlı ilişki bulgulanmamıştır.

Soru 4: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu toplam sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu toplam sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.10'de gösterilmiştir.

Tablo 4.10 *Toplam Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi*

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	İkili r	Kısmi R
Sabit	90.777	6.68	-	13.58**	-	-
Benlik Kurgusu						
Özerklik	-.12	.18	-.03	-.65	-.03	-.03
İlişkiselik	.95	.11	.43	8.69**	.40	.39
Özerk-İlişkiselik	-.35	.29	-.06	-1.21	-.06	-.05
R=.42 $\Delta R^2=.18$ F(28,896)= 193,560 p=.000						

**p<.01

Tablo 4.10 incelendiğinde özerklik, ilişkiselik ve özerk-ilişkiselik benlik kurgusu boyutlarının algılanan toplam sosyal desteği anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2=.18$, $p<.001$). Bu üç değişken birlikte algılanan toplam sosyal desteğin toplam varyansının %18'ini açıkladığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin algılanan toplam sosyal destek üzerindeki göreceli önem sırası; ilişkiselik ($\beta=.43$), özerk-ilişkiselik ($\beta=-.06$) ve özerklik ($\beta=-.03$) grubudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, benlik kurgusu boyutlarından ilişkiselik alt boyutunun ($t=8.69$, $p<.001$) algılanan sosyal desteğin anlamlı yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Özerk-ilişkiselik ($t=-1.21$, $p>.001$) ve özerklik ($t=-.65$, $p>.001$) alt ölçeklerinin ise algılanan toplam sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu aileden algılanan sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11 *Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi*

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	İkili r	Kısmi R
Sabit	34.92	2.94	-	13.58**	-	-
Benlik Kurgusu						
Özerklik	-.03	.08	-.02	-.38	-.02	-.02
İlişkiselik	.50	.05	.49	10.37**	.46	.45
Özerk-İlişkiselik	-.22	.13	-.08	-1.76	-.09	-.08
R=.48 $\Delta R^2=.23$ F(39,920)= 5157,65 p=.000						

**p<.01

Tablo 4.11 incelendiğinde özerklik, ilişkiselik ve özerk-ilişkiselik benlik kurgusu boyutlarının aileden algılanan sosyal desteği anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2=.23$, $p<.001$). Bu üç değişken birlikte algılanan toplam sosyal desteğin toplam varyansının %23'ünü açıkladığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin algılanan aileden algılanan destek üzerindeki göreceli önem sırası; ilişkiselik ($\beta=.49$), özerk-ilişkiselik ($\beta=-.08$) ve özerklik ($\beta=-.02$) grubudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, benlik kurgusu boyutlarından ilişkiselik alt boyutunun ($t=10.37$, $p<.001$) aileden algılanan sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Özerk-ilişkiselik ($t=-1.76$, $p>.001$) ve özerklik ($t=-.38$, $p>.001$) alt ölçeklerinin ise aileden algılanan toplam sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.12'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12 Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	İkili r	Kısmi R
Sabit	32.25	3.82	-	8.44**	-	-
Benlik Kurgusu						
Özerklik	-.18	.10	-.09	-1.78	-.09	-.08
İlişkiselik	.30	.06	.25	4.79**	.24	.23
Özerk-İlişkiselik	-.23	.17	-.07	-1.36	-.07	-.07
R=.28 $\Delta R^2=.07$ F(11,334)= 2434,71 p=.000						

**p<.01

Tablo 4.12 incelendiğinde özerklik, ilişkiselik ve özerk-ilişkiselik benlik kurgusu boyutlarının öğretmenden algılanan sosyal desteği anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2=.07$, $p<.001$). Bu üç değişken birlikte öğretmenden algılanan sosyal desteğin toplam varyansının %7'sini açıkladığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin öğretmenden algılanan sosyal destek üzerindeki göreceli önem sırası; ilişkiselik ($\beta=.25$), özerk-ilişkiselik ($\beta=-.07$) ve özerklik ($\beta=-.09$) grubudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, benlik kurgusu boyutlarından ilişkiselik alt boyutunun ($t=4.79$, $p<.001$) öğretmenden algılanan sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Özerk-ilişkiselik ($t=-1.36$, $p>.001$) ve özerklik ($t=-1.78$, $p>.001$) alt ölçeklerinin ise algılanan toplam sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Alt Soru: Lise öğrencilerinin sahip oldukları benlik kurgusu arkadaşan algılanan sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar tablo 4.13'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13 *Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi*

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	İkili r	Kısmi R
Sabit	23.60	2.54	-	8.44**	-	-
Benlik Kurgusu						
Özerklik	.10	.07	.07	1.43	.07	-.08
İlişkiselik	.15	.20	.20	3.68**	.18	.17
Özerk-İlişkiselik	.10	.05	.05	.90	.05	-.07
R=.20	$\Delta R^2=.03$					
F(5,688)= 551,21	p=.000					

**p<.01

Tablo 4.13 incelendiğinde özerklik, ilişkiselik ve özerk-ilişkiselik benlik kurgusu boyutlarının arkadaşan algılanan sosyal desteği anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2=.03$, $p<.001$). Bu üç değişken birlikte arkadaşan algılanan sosyal desteğin toplam varyansının %3'ünü açıkladığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin arkadaşan algılanan sosyal destek üzerindeki görelî önem sırası; ilişkiselik ($\beta=.20$), özerklik ($\beta=.07$) ve özerk-ilişkiselik ($\beta=.05$) grubudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, benlik kurgusu boyutlarından ilişkiselik alt boyutunun ($t=3.68$, $p<.001$) arkadaşan algılanan sosyal desteğin anlamlı yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Özerk-ilişkiselik ($t=.90$, $p>.001$) ve özerklik ($t=-1.43$, $p>.001$) alt ölçeklerinin ise arkadaşan algılanan sosyal desteğin anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada orta öğretim okullarında öğrenim gören ergenlerin benlik kurguları ve algılanan sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin sahip olduğu benlik kurgusunun algılanan sosyal destek düzeylerinin yordayıcısı olup olmadığı sorusuna da cevap aranmıştır. Araştırmaya Malatya ili Akçadağ ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde ve farklı okul türlerinde eğitim gören 395 lise öğrencisi katılmıştır.

Araştırmada benlik kurgusu ve bazı demografik değişkenler arasında ilişki bulunup bulunmadığı sorusuna cevap aranmıştır. Bu değişkenlerden bir tanesi cinsiyet değişkenidir. Cinsiyet değişkenine göre benlik kurgusu türlerinin ortalama puanlarını kıyaslamak için bağımsız gruplar t testi gerçekleştirilmiş ve erkekler ile kadınların ilişkisellik alt boyutundaki puanlarında kadınlar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre ilişki benlik kurgusu kadınlarda daha sık görülmektedir. Benlik kurgusu türlerinden özerklik ve özerk ilişkisellik türlerinde ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Altıntaş (2015) yurt içinde gerçekleştirdiği bir çalışmada ilişkisellik alt boyutu ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ve kadınlar lehine bir ilişki bulmuştur. Bu sonuç araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Gündaş (2013) da gerçekleştirdiği çalışmada ilişkisellik alt boyutu için benzer sonuçlar elde etmiştir. Literatürde yer alan birçok çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir (Yıldırım, 2014; Öztan, 2014; Özdemir,2009). Benlik kurgusu alt boyutlarından ilişkisellik alt boyutunun kadınlarda daha sık görülmesi sonucunun bu çalışmada ve bu sonucu destekleyen çalışmalarda elde edilmesi kültür kapsamında değerlendirilebilir.

Literatürde benlik kurgusu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda araştırmamızda elde ettiğimiz sonucun aksi sonuçların elde edildiği çalışmalar da

bulunmaktadır. Alpay (2015) tarafından “Benlik Kurgularının İntihar ve Sorun Çözme Becerileriyle İlişkisi” başlığı altında gerçekleştirilen ve örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi ile Eğitim Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu bir tez çalışmasında benlik kurgusu alt boyutlarından herhangi birisi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Kaptan (2018) ise benlik kurgusu açısından ilişki tarzlarını incelediği yüksek lisans tez çalışmasında ilişkisel benlik kurgusu alt boyutunda kadınların puan ortalamalarının erkeklerin puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir. Ayrıca literatür taraması sonucunda araştırmamızda elde ettiğimiz sonucun aksine özerklik boyutunda erkekler lehine anlamlı ilişki tespit edilen birçok araştırmaya rastlanmıştır (Yıldırım, 2014; Altıntaş, 2015; Akkaya, 2020).

Araştırma sonuçlarında ortaya çıkan farklılıkların benlik kurgusu oluşumunda etkili olan ve araştırmanın giriş kısmında açıklandığı gibi kültürel yapıda meydana gelen farklılıklardan kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmaların örneklemini oluşturan bireylerin farklı kültürel yapıda bulunması farklı sonuçların ortaya çıkmasını açıklar niteliktedir.

Araştırmanın içeriğini oluşturan diğer bir demografik değişken ise sınıf düzeyidir. Benlik kurgusu ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartmak için gerçekleştirilen analizler sonucunda 11. Sınıf öğrencilerinin 10. Sınıf öğrencilerinden daha fazla özerk benlik yapısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 12, 11 ve 10. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıf öğrencilerine göre özerk ilişkisellik benlik boyutunda daha yüksek puanlar aldığı bulgusu elde edilmiştir. 9. Sınıf öğrencilerinin özerk ilişkisellik puanının diğer sınıf düzeylerinden düşük olması sınıf düzeyi arttıkça özerk ilişkisel benlik yapısının güçlendiği şeklinde yorumlanabilir.

Gündaş (2013) Diyarbakır ili merkezindeki liselerde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmasında benlik kurgusu ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve 12. Sınıf öğrencilerinin özerk benlik modelinden aldıkları

puanın diğerk üç sınıf düzeyinin özerk benlik boyutundan aldıkları puandan anlamlı olarak yüksek olduğı sonucuna ulaşmıştır. Gündaş (2013)'ın çalışmasında elde ettiğı sonuç doğrultusunda sınıf düzeyi arttıkça özerk yapının güçlendiğı söylenebilir. Altıntaş (2015) üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiğı çalışmasında Gündaş (2013) 'ın sonuçlarıyla benzer sonuçlar elde etmiştir. Bu sonuçlar çalışmamızda elde ettiğimiz 11. Sınıf öğrencilerinin 10. Sınıf öğrencilerine göre daha özerk yapıda benliğe sahip olduğı bulgusunu destekler niteliktedir. Ancak çalışmamızda diğerk sınıf düzeylerinde benzer sonuçlar elde edilmemiştir. Bu farklılık çalışmaların gerçekleştirildiğı çalışma grupları arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Yıldırım (2014) İstanbul Anadolu yakasında eğitim gören öğrencilerle gerçekleştirdiğı bir çalışmada benlik kurgusu ve sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gündaş (2013) ve Altıntaş (2015) ise araştırmalarında özerk ilişkisel benlik kurgusuyla sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Yukarıda bahsedilen çalışmaların araştırmamızla farklı sonuçlar içermesi benlik kurgusunun yapısını açıklarken belirttiğimiz gibi kültürel yapının benlik kurgusu üzerindeki etkisinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmamızda benlik kurgusuyla ilişkisi incelenen bir başka demografik değişken ise okul türüdür. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre özerklik alt boyutunda sağlık meslek lisesi öğrencilerinin aldığı puanlar imam hatip lisesi öğrencilerinin aldığı puanlardan anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Bu sonuç doğrultusunda sağlık meslek lisesi öğrencilerinin imam hatip lisesi öğrencilerine göre daha özerk yapıda oldukları söylenebilir. İlişkisel ve özerk ilişkisel boyutlarında ise fen lisesi öğrencilerinin puan ortalamalarının çok programlı meslek lisesi öğrencilerinden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç fen lisesi öğrencilerinin aile bağlarının çok programlı meslek lisesi öğrencilerinden daha kuvvetli olması şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca sağlık meslek

lisesi öğrencilerinin özerklik puanının imam hatip lisesi öğrencilerinin özerklik puanından yüksek çıkması çocukların yetiştirilme tarzından kaynaklanıyor olabilir.

Literatür taramasında benlik kurgusunu araştırmamızın içeriğine uygun okul türlerine göre inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yıldırım (2014) okul türlerini kamu okulları ve özel okullar olarak sınıflandırdığı yüksek lisans tez çalışmasında özerklik alt boyutu için bir fark bulamazken, ilişkisellik ve özerk ilişkisellik alt boyutlarında kamu okulları lehine anlamlı bir fark tespit etmiştir. Altıntaş (2015) ise üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği bir çalışmada öğrencileri sosyal bölümlerde okuyan öğrenciler ve fen bölümlerinde okuyan öğrenciler olarak sınıflandırmış ve sosyal bölümlerde okuyan öğrencilerin ilişkisellik benlik kurgusu puanlarının fen bölümlerinde okuyan öğrencilerin ilişkisellik benlik kurgusu puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada algılanan sosyal destek ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişki de incelenmiştir. Bu demografik değişkenlerden bir tanesi cinsiyet değişkenidir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre algılanan toplam sosyal destek puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma vardır. Ve bu anlamlı farklılık kadınlar lehinedir. Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde algılanan sosyal desteğin alt boyutları olan öğretmenden algılanan sosyal destek ve arkadaştan algılanan sosyal destek alt boyutlarında da kadınlar erkelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almıştır. Ancak aileden algılanan sosyal destek boyutunda kadınların ve erkeklerin puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Yüce (2018) İstanbul Anadolu yakasında eğitim gören 656 ortaöğretim öğrencisiyle gerçekleştirdiği çalışmada araştırmamızda elde ettiğimiz algılanan toplam sosyal destek ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik sonuca benzer sonuçlar elde etmiştir. Yüce (2018)'nin çalışmasında elde edilen sonuçlara göre kadınların algıladıkları toplam sosyal destek erkeklerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir. Literatürde algılanan toplam sosyal destek puanları açısından kadınlar lehine bulgular elde edilen birçok çalışma bulunmaktadır (Demirdüzen, 2013; Turgut, 2015;

Orman, 2016; Yardımcı, E.S. 2020). Yıldırım (2019) Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Psikolojik Sağlık, Öz yeterlik ve Sosyal Destek Düzeyinin İncelenmesi konulu çalışmasında algılanan toplam sosyal destek ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçtan farklılık göstermektedir. Elde edilen sonuçların farklılık göstermesi çalışmaların örneklemelerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Literatürde bulunan araştırmalar algılanan sosyal destek alt boyutları açısından incelendiğinde benzer sonuçların elde edildiği birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Ateş (2011) tarafından hazırlanan tez çalışmasında katılımcılar Erzurum ilinde ortaöğretime devam eden 428 öğrenciden oluşmaktadır ve elde edilen sonuçlara göre aileden algılanan sosyal destek cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Aynı sonuca Yüce (2018) ve Güney (2017)'nin çalışmalarında da ulaşılmıştır. Saygın (2008) ise üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiği bir çalışmada kız öğrencilerin aileden algılanan sosyal desteğin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bulunan farklı sonuçların örneklem farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Arkadaştan algılanan sosyal destek ele alındığında ise literatürde benzer sonuçların alındığı birçok çalışma görülmektedir (Bayram, 1999; Baştürk, 2002; Kaşık, 2009). Saygın (2008) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği bir çalışmada arkadaşan algılanan sosyal destek puan ortalamalarının kadınlar lehine anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde çalışmamızda elde ettiğimiz bulgulardan farklı bulgular elde edilen araştırmalar da bulunmaktadır (Demirtaş, 2007; Ateş, 2011). Bu farklılık örneklemeler arasında farklılık bulunmasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmenden algılanan sosyal destek ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Ünlü, 2001; Akın ve Ceylan 2005; Demir, 2008). Güney (2017) Konya ili Meram ilçesinde okuyan 530 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre

öğretmenlerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Literatürde çalışmamıza göre farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Demirtaş, 2007; Saygın, 2008; Ateş,2011). Bu farklılığın araştırmalar arasındaki örneklem farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada algılanan sosyal destekle arasındaki ilişki incelenen başka bir demografik değişken ise sınıf düzeyidir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre aileden algılanan sosyal destek boyutunda 11. ve 12. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Arkadaştan algılanan sosyal destek boyutunda ise 12. Sınıf öğrencilerinin puanları 9. ve 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Algılanan toplam sosyal destek ve öğretmenden algılanan sosyal destek boyutlarında ise herhangi bir farklılık görülmemiştir. Araştırmada elde edilen ve 12. Sınıf öğrencilerinin 9. ve 10. Sınıf öğrencilerine göre arkadaşlarından daha fazla sosyal destek algıladığını ifade eden sonuç beraber zaman geçirdikçe arkadaşlık ilişkilerinin güçlenmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Literatürde bulguları araştırmamızın bulgularıyla benzerlik gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Algılanan sosyal destek ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışmada herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır (Kozaklı, 2006; Mengi, 2011; Tunç, 2015; Aksoy, 2018).

Araştırmada algılanan sosyal destekle arasındaki ilişki incelenen bir başka değişken okul türüdür. Okul türüne göre algılanan toplam sosyal destek ve alt boyutlarından algılanan arkadaş sosyal desteği ile aileden algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak öğretmenden algılanan sosyal destek boyutunda imam hatip lisesi öğrencilerinin sağlık meslek lisesi öğrencileri ve fen lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı görülmektedir.

Literatürde algılanan sosyal destek ve okul türü ilişkisini araştıran birçok çalışma bulunmaktadır (Aksoy, 2018; Kurtoğlu, 2019). Ancak araştırmalarda yer alan okul türlerinin sınıflandırılması farklılık göstermektedir. Araştırmamıza yakın bir sınıflandırma ile araştırmasını gerçekleştiren Aksoy (2018) algılanan toplam

sosyal destek ve diğ er boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmış tır. Araştırmada elde ettiğ imiz öğretmenden algılanan sosyal desteğ in farklılaşması Aksoy (2018)'un çalışmasıyla farklılık göstermektedir. Bu farklılık örneklemelerin farklı yapılarda olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Ayrıca araştırmada algılanan sosyal destek ile anne baba çalışma durumu arasındaki ilişki incelenmiş ve annesi çalışmayan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyinin annesi çalışanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğ er alt boyutlar için anne baba çalışma durumunda farklılaşma görülmemiştir. Ayrıca literatür taramasında anne baba çalışma durumuyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmada aynı zamanda “Benlik Kurgusu algılanan sosyal desteğ in yordayıcısı mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen sonuçlara göre benlik kurgusu alt boyutlarından ilişkisellik alt boyutu algılanan toplam sosyal desteğ in ve algılanan sosyal destek alt boyutlarından öğretmenden, aileden ve arkadaştan algılanan sosyal desteğ in anlamlı yordayıcısıdır. Ancak benlik kurgusu alt boyutlarından olan özerklik ve özerk ilişkisellik algılanan toplam sosyal destek ve algılanan sosyal desteğ in alt boyutları olan öğretmenden, aileden ve arkadaştan algılanan sosyal desteğ in anlamlı yordayıcısı değildir.

Araştırmada elde edilen sonuç ilişkişel benlik kurgusuna sahip bireylerin ailelerinin görüş ve önerilerine önem vermesinden ve aile bağlarının daha g   l  olmasından kaynaklanıyor olabilir (Kağıt başı, 1996). İlişkişel benlik yapısına sahip bireyler çevrelerinde bulunan insanların desteğ ine ihtiyaç duyar, onların desteğ ini önemser (Markus ve Kitayama, 1991). Bu  zellikleri araştırmada elde edilen ve ilişkişel benlik kurgusunun algılanan sosyal destek üzerindeki anlamlı etkisini içeren sonucu açıklar niteliktedir. Yurt içinde gerçekleştirilen ve algılanan sosyal destek değişkeniyle benzer değişkenleri içeren bazı araştırmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir.  zdemir ve İlhan (2012) benzer bir çalışmada benliğ ini daha çok ilişkisellik üzerinden tanımlayan bireylerin daha az yalnızlık hissettikleri sonucuna ulaşmış lardır. Yine benzer bir çalışmada  ataloğlu (2018) ilişkisellik ile aile uyumu

ve sosyal kaynaklar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Kaptan (2011) ise gerçekleştirdiği çalışmada ilişkisellik ve doyurucu ilişkiler arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Araştırmada benlik kurgusu puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve kadınların ilişkisellik benlik kurgusunda daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuç çalışmanın gerçekleştirildiği ilçenin kültürel yapısından kaynaklanıyor olabilir. Kültürel yapının etkisini ölçmek adına farklı kültürel yapıları içinde barındıran çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Araştırmada sınıf düzeyine göre benlik kurgusunda farklılaşma durumu incelenmiş ve 12,11,10. Sınıf öğrencilerinin özerk ilişkisel benlik kurgusu puanlarının 9. Sınıflardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 11. Sınıf öğrencilerinin özerklik puanı 10. Sınıf öğrencilerinin özerklik puanından daha yüksek çıkmıştır.
- Araştırmada benlik kurgusu türlerinden elde edilen puanların okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin özerklik puanının İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişkisellik ve Özerk ilişkisel boyutlarında ise Fen Lisesi öğrencilerinin puanları Çok Programlı Melek Lisesi öğrencilerinin puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmaların farklı okul türü sınıflandırmalarıyla gerçekleştirilmesi alanyazına katkı sağlayacaktır.
- Araştırmada algılanan sosyal destek ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ve algılanan toplam sosyal destek, öğretmenden algılanan sosyal destek, arkadaştan algılanan sosyal destek boyutlarında kadınların puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü önderliğinde gerçekleştirilecek çalışmalarla öğretmenler cinsiyet değişkeninin

algılanan sosyal destek düzeyi hakkında bilgilendirilebilir böylelikle öğrencilere karşı sergilenen tutum ve davranışlarda düzelmeler sağlanabilir.

- Araştırmada algılanan sosyal destek ve sınıf düzeyi değişkeni arasındaki ilişki de incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre aileden algılanan sosyal destek açısından 11. ve 12. Sınıf öğrencileri 10 sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlar almıştır. Ayrıca 12. Sınıf öğrencilerinin 9. ve 10. Sınıf öğrencilerine göre arkadaşlarından daha fazla sosyal destek algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Algılanan sosyal destekle arasındaki ilişki incelenen başka bir değişken okul türüdür. Araştırmada İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Sağlık Meslek Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine göre öğretmenlerinden daha fazla destek algıladığı sonucuna ulaşılmıştır. İlçede gerçekleştirilecek çalışmalarla farklı okul türlerinde uygulanan rehberlik çalışmaları değerlendirilerek öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasındaki farklılıklar azaltılabilir.
- Araştırmada algılanan sosyal destek ve anne baba çalışma durumu arasındaki ilişki de incelenmiş ve annesi çalışmayan öğrencilerin arkadaşlarından daha fazla sosyal destek algıladığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada benlik kurgusu türlerinin algılanan sosyal desteğin yordayıcısı olup olmadığı sorusuna cevap aranmış ve benlik kurgusu türlerinden ilişkisellik benlik kurgusunun algılanan toplam sosyal desteğin ve sosyal destek alt boyutlarının yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmanın farklı kültürel yapılarda ve farklı yaş aralıklarında gerçekleştirilmesi literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN S.D. (2012). *Anne-Babası Boşanmış ve Boşanmamış Ergenlerin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- AKIN, Y.D. ve CEYHAN, E. (2005), Resmi ve Özel Genel Lise Öğrencilerinin Ailelerinden, Arkadaşlarından ve Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Açısından Kendini Kabul Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2. 69-87
- AKKAYA, M. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Güvenlik Düzeylerinin Benlik Kurgusu ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- AKYOL S.U. (2013). *Boşanmış ve Boşanmamış Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık, Yaşam Doyumu, Sosyal Destek ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- ALPAY, Ü. (2015). *Benlik Kurgularının İntihar ve Sorun Çözme Becerileriyle İlişkisi*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- ALTINTAŞ, A. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Kurguları ile Travmatik Stres Belirti Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- ATEŞ, B. (2011). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Atılabilirlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- AYTEKİN, A. (2005). *Doğumsal kalp hastalığı olan çocukların ebeveynlerinin ruhsal sıkıntı ve umutsuzluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri

Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum.

BİLGİN, N. (2007). *Sosyal psikoloji sözlüğü kavramlar, yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

BOND, M.H. and FORGAS, J.P.(1984). Linking Person Perception to Behavior Intention Acrosscultures: The Role of Cultural Collectivism. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 15(3), 337–352.

COHEN, S. ve WILLİS, T. A. (1985). Stres, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98 (4), 310-357.

COJUHARENCO, I., SHTEYNBERG, G., Gelfand, M. & Schminke, M. (2012). Self-construal and unethical behavior. *Journal Of Business Ethics*.109; 447–461.

CROSS, S.E., HARDİN, E.E. & GERCEK-SWİNG, B. (2011). The What, How, Why, and Where of Self-Construal. *Personality And Social Psychology Review*, 15(2), 142-179.

ÇATALOĞLU, S.K. (2018). *İlişkisel – Bireyci –Toplulukçu benlik kurgusu ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

ÇATTIK, M. (2015). *Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocukların Ebeveynlerinin Sosyal Destek ve Öz Yeterlilik Düzeyleri ile Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Eskişehir

- ÇEÇEN, A.R. (2008). Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 6(3), 415-431.
- ÇETİN, B., EROĞLU, Y., PEKER, A., AKBABA, S., & PEPLOY, S. (2012). The Investigation of Relationship Among Relational- Interdependent Self- Construal, Cyberbullying, and Psychological Disharmony in Adolescents: an Investigation of Structural Equation Modelling. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(2); 646-653
- DAVIDSON, L.M., DEMERAY, M.K., MALECKİ, C.K., ELLONEN, N. & KORKİAMAKİ, R. (2008). United States and Finnish Adolescents Perception of Social Support. *School Psychology international*, 2(3), 363–375.
- ERCAN, F. ve DEMİR, S. (2019). Şizofreni Tanılı Hastalarda Yaşanan Sorunlar, İştisel Varsanılar ve Algılanan Sosyal Destek. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 7-17.
- ERCAN, H. (2013). Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu Üzerine Bir Çalışma. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(2).
- GEÇTAN, E. (2000). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- GEZİCİ, M., ve GÜVENÇ, G. (2003). Çalışan Kadınların ve Ev Kadınlarının Benlik Algısı ve Benlik Kurgusu Açısından Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 1-17.
- GÜNDAŞ, A. (2013). *Lise Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Kurgusu ve Bağlanma Stilleri*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÜNEY, M.A. (2017). *Ergenlerde Duygusal Özerklik, Sosyal Destek ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- HOLT, K. & ESPELAGE, D.L. (2007). Perceived Social Support Among Bullies, Victims, and Bully-Victims. *J Youth Adolescence*, 36(8), 984–994.
- HUNTER, S.C. & BORG, M.G. (2006). The Influence of Emotional Reaction on Help Seeking By Victims of School Bullying. *Educational Psychology*, 26(6), 813–826.
- IMAMOĞLU, E. O., & KARAKİTAPOĞLU-AYGÜN, Z. (2004). Self-Construals and Values in Different Cultural and Socioeconomic Contexts. *Genetic, social, and general psychology monographs*, 130(4), 277-306.
- İLTER, B. (2018). *Sigara ve Alkol Kullanan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Algısı: Gerede Örneği*. Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- JAMES, W. (1963). *The varieties of religious experience*. University Boks, New York.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1994). *Individualism and collectivism: Theoretical and methodological issues*. Ed. Uichol Kim, Harry C. Triandis, Çiğdem Kağıtçıbaşı, Sang Chin Choi, Gene Yoon. Newbury Park: Sage.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1996). Özerk-İlişkisel benlik: yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11, 36-44.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2007). *Kültürel psikoloji: kültür bağlamında insan ve aile*. (Çev. Ç. Kağıtçıbaşı, A. Üskül, E. Uzun) İstanbul: Evrim.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2013). *Yeni insan ve insanlar*, (10.Baskı), İstanbul: Evrim Yayınları.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2017). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi Kültürel Psikoloji*, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

- KAĞITÇIBAŞI, Ç. ve CEMALCILAR, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. (16.Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.
- KANER, S. (2004). *Engelli çocukları olan ana-babaların stres, sosyal destek ve yaşam doyumlarının incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri.
- KANER, S. ve BAYRAKLI, H. (2009). Zihinsel engelli ve engelli olmayan çocuklu annelerde yılmazlık, sosyal destek ve başa çıkma becerileri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 8 (15), 115-133.
- KAPTAN, N. (2018). *Benlik Kurguları Açısından İlişki Tarzlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KARAKİTAPOĞLU, A. Z. (2004). Self, Identity, Emotional Well-Being Among Turkish University Students. *The Journal of Psychology*, 138 (5), 457-478.
- KARAMAN, E. (2018). *Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuğa Sahip Anne Babaların Psikolojik Dayanıklılıklarının Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek Algısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- KASHİMA, Y., KASHİMA, E., CHİU, C., FARSİDES, T., GELFAND, M. HONG, Y., KİM, U., STRACK, F., WERTH, L., YUKİ, M. & YZERBYT, V. (2005). Culture, Essentialism, and Agency; Are Individuals Universally Believed to be more Real Entities than Groups. *European Journal of Social Psychology*, 35, 147-169.
- KIRBAŞ, Z. Ö. (2013). *Down sendromlu çocukların annelerinin aile işlevlerini algılama ve sosyal destek düzeylerinin değerlendirilmesi*. Atatürk Üniversitesi ,Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı , Erzurum.

- KOZAKLI, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- KUYUMCU, B. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık, Duyguları İfade Etme, Benlik Kurgusu ve Öznel İyi Oluş Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(1);104-113.
- LAMBORN, S.D. & STEINBERG, L. (1993). Emotional Autonomy Redux: Revisiting Ryan and Lynch. *Child Development*, 64(2), 483-499.
- LEPORE, S. J., EVANS, G. W. and SCHNEIDER, M.K. (1991). Dynamic Role Of Social Support On The Link Between Chronic Stress And Psychological Distress. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61, 899-909.
- MARKUS, H.R. and KITAYAMA, S. (1991). "Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation", 98 (2): ss. 224- 253
- MORSÜNBÜL, Ü. (2013). Benlik Kurgularının Ergenlerin Yaşam Doyumu ve Depresyon Düzeylerine Olan Etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 16, 18-26
- NEZLEK, J.B., SCHAAFSMA, J., SAFRON, M. & KREJTZ, I. (2012). Self- Construal and Intra and Interethnic Social Interaction. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 4(43).
- ÖKSÜZ, Y., AYVALI, M., COŞKUN, K., BABA, M., ve İCİ, A. (2011). Algılanan sosyal destekle akılcı olmayan davranışlar ilişkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(1), 119-136.
- ÖZDEMİR, Y. (2009). *Ergenlik Döneminde Benlik Kurgusu Gelişiminin Kültür ve Aile Bağlamında İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZDEMİR, Y. ve İLHAN T. (2012). Benlik Kurgusu, Bağlanma ve Yalnızlık Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*; 1: 157-180.

- ÖZDEMİR, Y.(2012b). Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarının Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel Benlik Kurguları Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4 (38); 188-198.
- ÖZEN, Y. ve GÜLAÇTI, F. (2010). Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi bilen benliğe gereksinim var mı? *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 21-37
- ÖZYAZICI, Ö. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Tek Başlılık, Psikolojik İhtiyaç Doyumu ve Benlik Kurgusu*. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- PALLANT, J. (2019).*SPSS Kullanma Klavuzu: SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*. (3.Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- RUEGER, S. (2010). Relationship Between Multiple Sources of Perceived Social Support and Psychological and Academic Adjustment in Early Adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 39, 47–61.
- SARASON, I.G., LEVINE, H., BASHOM, R.B. and SARASON, B. (1983), “Assesising Socail Support Questionnaire”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1) s.127 -139.
- SAYGIN Y. ve ARSLAN C. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergis*, 28, 207–222.
- SAYGIN, Y. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SİNGELİS, T.M. (1994). The Measurement of Independent and Inter dependent Self-Contstruals. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 20; 580-591.
- SİVRİKAYA, T. (2012). *Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuğa Sahip Annelerin Aile Stresi, Algıladıkları Sosyal Destek ve Aile Yükünün Belirlenmesi*. Yüksek

Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Özel Eğitim Anabilim Dalı, Bolu

SOYLU, Ö. (2002). *Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinden Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Yönünden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana.

SÖNMEZAY, H. (2010). *Lise Öğrencilerinde Zorbalığın İletişim Becerileri ve Algılanan Sosyal Destek ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ŞAHİN, M. A. (2019). *Yaşlı Bireylerde Sosyal Destek Algısının Yalnızlık ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi*. Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

TAO, S. & DONG, Q. (2000) Social Support: Relations to Coping and Adjustment During the Transition to University in the Peoples Republic of China. *Journal of Adolescent Research*, 5, 123-130.

TRIANDİS, H.C. (1994). *Culture And Social Behavior*. New York: Mcgraw-Hill Series In Social Psychology.

TRIANDİS, H.C. (2001). Individualis-Collectivism And Personality. *Journal Of Personality* 69-6. December. 907-924.

USKUL, A.K., Hynie, M. & Lalonde, R.N. (2004). Interdependence as a Mediator Between Culture and İnterpersonal Closeness For Euro-Canadians and Turks. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35(2), 174-191.

USTABAŞ, S. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÜNLÜER, E. (2009). *2-6 yaş arası otistik çocuğa sahip annelerin algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*.

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü , İlköğretim Ana Bilim Dalı , İstanbul.

WIGHT, R.C. & BOTTICELLO, A. (2006). Socioeconomic Context, Social Support And Adolescent Mental Health: A Multilevel Investigation. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(1) 109-120.

YARDIMCI, E.S. (2020). *Öğrenme Yaklaşımları, Bilişsel Sınav Kaygısı Ve Sosyal Destek Algısı İlişkilerinin Çok Yönlü İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

YAVUZ, Ö. Y. (2013). *Benlik Kurguları İntihar ve İntihara Yönelik Tutumlar*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

YAVUZER, Y., ALBAYRAK, G. ve KELDAL, G. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki: Problem Çözme Becerilerinin Aracılık Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (HU Journal of Education)*, 33(1), 242-255.

YILDIRIM, İ. (1998). Akademik başarı düzeyleri farklı olan lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre sosyal destek düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 33-39.

YILDIRIM, P.K. (2014). *Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık İle Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, İstanbul.

EKLER

Ek 1 Kişisel Bilgi Formu

1-Cinsiyet: Erkek ☐ Kadın ☐

2-Okuduğunuz okul türü nedir?

Sağlık meslek lisesi ☐ Anadolu lisesi ☐ Fen lisesi ☐ İmam Hatip lisesi ☐

Çok Programlı Meslek Lisesi ☐

3-Annenizin çalışma durumu nedir? Aktif Çalışıyor ☐ Ev Hanımı / Emekli ☐

4-Babanızın çalışma durumu nedir? Aktif Çalışıyor ☐ Çalışmıyor / Emekli ☐

5- Kaçınıcı sınıfta eğitim görmektesiniz

9. Sınıf ☐ 10. Sınıf ☐ 11. Sınıf ☐ 12. Sınıf ☐

Ek 2 Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz ve ailenizle olan ilişkinizi göz önüne alarak her bir ifadeye ne kadar katıldığınızı ifadenin karşısında yer alan kutucuğa yazınız.

<i>Kesinlikle katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Ortadayım</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Kesinlikle katılıyorum</i>
1	2	3	4	5

1. Kendimi ailemden bağımsız hissedirim.	
2. İnsanlar geleceğe yönelik planları için ailelerinden izin almalıdırlar.	
3. Ailemin onaylamayacağı kararlar almaktan kaçınırım.	
4. Benimle ilgili bir konuda ailemin aldığı kararlar geçerlidir.	
5. Ailemin istemediği bir kişiyle yakın olmazdım.	
6. Ailemden bağımsız olarak kendi kararlarımı veremem.	
7. Kararlarımı ailemin isteklerine göre kolayca değiştiririm.	
8. Ailemle olan ilişkimde mesafeli olmak isterim.	
9. Zor zamanlarımda ailemin yanımda olacağını bilmek isterim.	

10. Ailemle geçirdiğim zaman benim için çok önemli değildir.	
11. Bir kimsenin ailesine çok yakın hissetmesi iyi bir şeydir.	
18. İnsan karar verirken ailesine danışsa bile, son kararı kendisi vermelidir.	
19. Aile ile çok yakın olmak, onların isteğine göre hareket etmeyi gerektirir.	
20. Bir kimse ailesinin görüşlerine değer verse de, kendi görüşü ön planda olmalıdır.	

Ek 3 Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

Lütfen aşağıdaki maddeleri altında bulunduğu başlığa (AİLEM-ARKADAŞLARIM-ÖĞRETMENLERİM) göre değerlendirerek uygun bulduğunuz kutucuğu işaretleyiniz.

AİLEM	Ba na Uy gun De ğil	B ana K ısmen U ygun	B ana U ygun
1. Bana gerçekten güvenir			
17. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez			
18. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler			
19. Sosyal etkinliklere katılmama destekler			
20. Başarılarımı takdir eder			
ARKADAŞLARIM	Ba na Uy gun De	B ana K ısmen n	B ana U ygun

	ğil	U ygun	
21. Bana gerçekten güvenir			
22. İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler			
23. Sorunlarımı çözmeme yardım eder			
24. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler			
25. Bana gerçekten değer verir			
31. Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır			
32. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur			
33. Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır			
ÖĞRETMENLERİM	Ba na Uy gun De ğil	B ana K ısme n U ygun	B ana U ygun

34. Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur			
35. Bana gerçekten güvenir			
36. Sorunlarımı çözmeme yardım eder			
37. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler			
38. Bana gerçekten değer verir			
39. Bana doğru tavsiyelerde bulunur			
49. Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir			
50. Bana karşı genellikle adil davranır			

Ek 4 Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Onay

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.11402162
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Abdullah EMRE)

17.06.2019

VALİLİK MAKAMINA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 09/05/2019 tarih ve 93368059-302.08.01-E.22951 sayılı yazılarında, Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Abdullah EMRE'nin, Doç. Dr. Fikret GÜLAÇTI'nın danışmanlığında yürütmekte olduğu "Lise Öğrencilerinin Benlik Kurgusu ve Algılandıkları Sosyal Destek Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması, ilimiz İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında anket uygulaması talep etmekte olup, Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 29/05/2019 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması kaydıyla gönüllülük esasına göre anket uygulamasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Erhan PELİTOĞLU
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
17.06.2019
AB TATLI
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü